

**O`ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY VA O`RTA MAXSUS
TA`LIM VAZIRLIGI**

BUXORO MUHANDISLIK-TEXNOLOGIYA INSTITUTI

«Yengil sanoat texnologiyalari va jihozlari» kafedrası

5111000- Kasb ta`limi (5321600- Yengil sanoat texnologiyalari va jihozlari) va 5321600- “Yengil sanoat texnologiyalari va jihozlari” yo`nalishlarida tahsil olayotgan bakalavrlar uchun

**«YENGIL SANOAT MAHSULOTLARINI LOYIHALASH
ASOSLARI» fanidan**

Tajriba mashg`ulotlarini bajarish uchun

USLUBIY KO`RSATMA

Buxoro – 2016

Tuzuvchi:

Самиева Ш, Гайбуллаева, Закиряева Н.

Taqrizchilar:

«YEST va J» kafedrasi dotsenti, p.f.n.

Z.SH. To'xtaeva

Buxoro yengil sanoat va pedagogika
kasb-hunar kolleji maxsus fan
o'qituvchisi N.N. Xasanova

Ushbu uslubiy ko'rsatma kafedra majlisida ko'rib chiqildi.

Bayonnoma «_____» _____ 2016 y.

Ushbu uslubiy ko'rsatma fakultet ilmiy kengashida ko'rib chiqildi.

Bayonnoma «_____» _____. 2016 y.

Ushbu uslubiy ko'rsatma institut uslubiy kengashida ko'rib chiqildi va chop etishga ruxsat etildi.

Bayonnoma «_____» _____ 2016 y.

TAJRIBA MASHG'ULOT № 1

Mavzu: Odam gavdasining o'lchov belgilari xarakteristikasi

Ishning maqsadi: Kiyim konstruksiyalarini ko'rish uchun o'lchov belgilarini o'lchashni o'rganish.

Ishning mazmuni: 1. Asosiy antropometrik nuqtalar bilan tanishish.

2. O'lchovlarni o'lchash uchun zarur bo'lgan asboblari.

3. Asosiy antropometrik nuqtalarning joylashuvini chizib olish.

Adabiyotlar:

1. Koblyakova E. B. "Osnovo` konstruirovaniya odejdo`" M., 1981
2. Rogova "Erkaklar va bolalar kiyimlarini konstruksiyalash asoslari" T., 1988.
3. Laboratorno`y praktikum po konstruirovaniyu odejdo` G`Koblyakova E.B., i dr.G`M., 1976.

USLUBIY KO`RSATMALAR

Antropometrik tekshirishlar ommaviy ravishda o'tkaziladigan xollarda quyidagi standartlashgan kontrakt o'lchash asboblari ko'llaniladi:

A) Martin sistemasidagi ixcham metali antropometrik bilan balandlik o'lchanadi.

B) Ko'ndalang va oldin- ketingi proektsiya diametrlari o'lchashda muftali ustki shtangadan tsirkul sifatida foydalaniladi:

V) Katta tsirkul to'g'ri diametrlari o'lchashga mo'ljallangan:

G) Aylanalari o'lchash yoysimon ko'ndalang va bo'ylama o'lchovlar uchun santimetrli tasmalar ko'llaniladi:

D) Tananing massasi meditsina muassasalari uchun mo'ljallangan tarozi asosida tortib aniqlanadi.

jadval №1

O'lchov belgilari xosil qilish uchun quyidagi antropometrik nuqtalardan foydalaniladi:

SHartl i belgi	Nomlanishi	Joylashuvi
A	Kalla suyagi (.)	Tepa dungi
b	Bo'yindagi	Ettinchi bo'yin umurtkasining utkir usimtasi uchi

	nukta	
V	Bo`yin asosidagi nukta	Bo`yning aylana chizig`i elka kiyaligi kok yarligini bo`lgan bo`lgan joyi
G	Umrov nuktasi	Umrov suyagining to`liq birikkan baland joyi
D	Puli suyagi	Tush suyagining kovurga uki birikkan satxda
e	Elka nuktasi	Ko`kraksuyagiakrominalsimgasiningyukorichetibilanelkabugimisoxasin i 2 gabo`lganvertikaltekislikkesishganjoy
i	Bilak suyagidagi nukta	Bilak suyagining tashqi tomonidan yukoridagi uchi
k	Ko`krakdagi nukta	Ko`krak bezining uchi
m	Tizzadagi nukta	Tizza kopkogining markazi
n	Kultikning oldingi burchagidagi nukta	Kul pastga tushirilganda oldingi cheti xosil kiladigan yoyning eng baland nuktasi
o	Kultikning orka burchagidagi nukta	Kul pastga tushirilganda kultik chuqurchasini orka cheti xosil kiladigan yoyning eng baland nuktasi
p	Dumbadagi nukta	Dumbaning eng baland joyi
r	Bel chizig`ining eng baland nuktasi	Bikinning ichiga botib turgan joyi pastki kovurga bilan yonbosh suyagining kirasini oraligi
s	Kirra nuktasi	Yonbosh suyagi kirasining chikib turgan nuktasi

O`lchov belgilari bosh harflar bilan ifodalanadi va harflar tagiga indekslar yoziladi harflar o`lchov to`riga qarab tanladi.

V - balandlik

D - uzunlik

O - to'la aylana

S - yarim aylana

SH - kenglik

Ts - markazlar o'rtasidagi masofa

d - diametrlar

D - uzunliklar

jadval № 2

2. Odam gavdasining o'lchov belgilari

№	O'lchov nomi	SHartli belgisi	qiymati
1	Bo`yi (rost)	R	
2	Bo`yin asosi nuktasi balandligi	Vb.a.n.	
3	Elka nuktasi balandligi	Ve	
4	Ko`krak bezi nuktasi balandligi	Vk.b	
5	Bo`yinaylanasidanko`krak 1 aylanasichizig`igachabo`lganmasofa (engumizibalandligi)	Vengum	
35	Ko`krak balandligi	Vk	
36	Old tomondan bel chizig`igacha bo`lgan uzunlik	Dbold	
37	Orka tomondan bel chizig`igacha bo`lgan uzunlik shona dungligini xisobga olganda	Dborka	
43	Bo`yin nuktasidan bel chizig`igacha bo`lgan masofa	Dborka	
61	Old tomondan bo`yin nuktasidan bel chizig`igacha bo`lgan masofa	Dbold	
45	Ko`krak bezlari orasidagi masofa	SHk	
46	Ko`krak bezlari orasidagi	TSk	
47	Orka kengligi	SHorka	

49	Bel chizig`idan utirish tekis	Dutir	
62	Ko`lning tirsakgacha bo`lgan uzunlik		
7	Bel chizig`i balandligi	Vbel	
10	Bo`yin chizig`i balandligi	Vbo`y	
13	Bo`yin yarim aylanasi	Sbo`y	
14	I ko`krak yarim aylanasi	Sk1	
15	II ko`krak yarim aylanasi	SkII	
16	III ko`krak yarim aylanasi	SkIII	
18	Bel yarim aylanasi	Cbel	
19	Son yarim aylanasi	Sson	
25	Bel chizig`idan polgacha bo`lgan masofa (yon tomon)	Dbyon	
26	Bel chizig`idan polgacha bo`lgan (old tomon)	Dbold	
28	Elka aylanasi	Oelka	
31	Elka kiyaligi kengligi	SHelkak	
71	Bel chizig`idan tizzachaga bo`lgan masofa	Dbelti	
74	Gavda xolati	Pk	
78	Belning 1 chuqurligi orka	GbelI	
79	Belning II chuqurligi yon	GbelII e	

TAJRIBA MASHG'ULOT № 2

Mavzu: Odam gavdasining tashqi formalari xarakteristikasini o`rganish

Ishning maqsadi: Odam gavdasining tashqi formasi xususiyatlarini o`rganish.

Ishning mazmuni: 1. Odam yoshini va uning morfologik belgilarini aniqlash.

2. Gavda proportsiyalari turlarini aniqlash.

3. Tana tuzilishi turlarini aniqlash.

4. Andom (Qomat) turalarini aniqlash.

5. Oyoq ko`llar shakli xarakteristikasi.

6. Ishning natijalari taxlili, xulosalar.

Ishga tayyorlanish uchun savollar:

1. Odamning morfologik yoshi pastport yoshidan nima bilan farqlanadi?

2. Odamning tana shaklini qanday total razmer ko`rsatkichlari aniqlaydi?

3. Tana proportsiyalari deb nimaga aytiladi va qaysi razmer ko`rsatkichlar ularni aniqlaydi?

4. erkaklar va ayollar tana tuzilishi turlarini qaysi ko`rsatkichlar bo'yicha belgilanadi?

5. Qomat turlari qanday bo`linadi?

Asbob-uskunalar: lineyka, transportir, kal'ka, tarozi.

Adabiyotlar :

1. Koblyakova E. B. "Osnovo` konstruirovaniya odejdo`" M., 1981

2. Rogova "Erkaklar va bolalar kiyimlarini konstruksiyalash asoslari" T., 1988.

USLUBIY KO`RSATMALAR

Topshirikka binoan xar bir talaba mustaqil ravishda ikki uch kishining gavda tuzilishining tashqi shakli taxlilini olib borish lozim. Taxlili natijalari jadvallarga kirgiziladi.

Dastlabki ma`lumot sifatida suratlar ishlatilishi mumkin.

Odam gavdasini va uning total morfologik belgilarini aniqlash.

1. Odam pasportidan uning morfologik yoshi aniqlanadi.

2. Tana tashqi shaklini aniqlovchi total qiymatlar aniqlanadi.

3. Tana vazni normal tana vazni bilan taqqoslanadi. Barcha natijalar jadval-1ga kiritiladi.

Jadval №1

Odam yoshining tasnifi

Gavda t/r	Jinsi	Yoshi		Total belgisi			
		pasport	morfo logik	tana uzunligi	ko`krak aylanasi sm	massa, kg	
						xaqiqiy	normal
1	ayol	25	o`rta 1 davr	160	97	55	58

Odam gavdasining proportsiya tiplarini aniqlash.

1. Tana proportsiyasi dastlab, taxminiy aniqlanadi.
2. Odam gavdasining proeksion razmer ko`rsatkichlari va tana uzunligi o`rtasidagi nisbat aniqlanadi.
3. Berilgan gavdalar bo`yicha tana proportsiya turlari aniqlanadi.
4. Barcha natijalar jadvalga kiritiladi.

Tana tuzilishining turini aniqlash:

1. Eraklar gavdasi tuzilishi turi bir qator qiymatlar bilan aniqlanadi va natijalar jadvalga kiritiladi.

Jadval № 2

Tana proportsiyalari tasnifi

gavda t/r	jinsi	Yosh	tana uzun- ligi	uzunligi		elka diametri		buksa diametri		Qo`l uzunligi		Oyoq uzunligi		Proportsiya turi
				sm	%	sm	%	sm	%	sm	%	sm	%	
1	ayol	25	160	49,0	32		21	29,0	18	70,5	44	87,0	54	

Erkaklar gavdasining tana tuzilishi turini aniqlash

Gavda t/r	Rivojlanish darajasi		SHakl			Tana tuzilishi turi
	musko`llar	seemizlilar	ko`krakning	orkaning	korinning	
1	o`rtacha	ortikcha	konussimon	oddiy	dumalok burtgan	korindor

Qomat turini aniqlash. Qomatni aniqlovchi asosiy faktor bo`lib, umurtqa pogonasining shakli xisoblanadi. TalabalarerkaklarvaayollarQomatiklassifikatsiyasiniishlabchiqarishlarilozim. Buninguchunular:

1. Gavdaning quyidagi proektsion o'lchamlarini o'lchashlari kerak:
- bo'yin chuqurligi, shonaning kurraklar o'rtasidagi chuqurligi, bel chuqurligi 1, elka balandligi o'lchamlar natijalari 4 jadvalga kiritiladi.

Gavda Qomatini aniqlash

[illegible]

Odam tanasining ko'l va oyoqlari shaklining tavsifi

1. Kiyimni konstruksiyalashda odamning ko'l va oyoqlari shaklini bilish katta ahamiyatga egadir. Ko'llarni shakli va yo'nalishini aniqlash uchun rasmdan ikkita burchak o'lchanadi. - gorizonta o'qqa nisbatan ko'lning elka qisimni joylashishini aniqlovchi burchak -tirsak qismidagi burchak.

Gavdalarning yetakchi razmer belgilariga qarab turlarini aniqlash. O'qituvchi bergan variantga muvofiq xar bir talaba mustaqil ravishda 1 ta erkaklar va ayollar gavdasi turini aniqlashi lozim.

Natijalar jadval №5ga kiritiladi

Jadval №5

Ko'llar shakli va yo'nalishini aniqlash

Jinsi	β	α	qo'l xolati	Qo'l shakli
	94	160	$3\beta > (90+3)$	S

Jadval №6

Gavda tasnifi

Gavda t/r	jinsi	Yoshi	O'rta normal tavsiflar					
			Proportsiya turi	gavda tuzilishi turi	komat	ko'llar ning yo'nalishi	ko'llar ning shakli	Oyoqlar ning shakli

TAJIRIBA MASHG'ULOT № 3

Mavzu: Odam gavdasining razmer standartlari

Ishning maqsadi: Sanoatda ko'llaniladigan razmer standartlari ko'rish printsiplari bilan tanishish.

Ishning mazmuni:

1. Razmer standartlarini o'rganish.
2. Yetakchi razmer o'lchamlari bo'yicha gavda turlarini aniqlash.

3. O`z gavda turini va uning tipik gavdadan farqini aniqlash

Ishga tayyorlanish uchun savollari:

1. Gavdaning qaysi o`lchamlari yetakchi deb xisoblanadi va ularga qanday talablar quyiladi?
2. Kiyimni konstruksiyalashda qaysi ko`rsatkichlar bo`yicha gavda turi aniqlanadi?
3. Qanday razmer ko`rsatkichlari bo`yicha ayollar va erkaklar gavdalarining to`lalik guruhlari aniqlanadi?

Asbob-uskunalar: Davlat standartlari, antropometr, katta tsirkul' santimetr tasmasi, lineyka.

Adabiyotlar:

1. Koblyakova E. B. "Osnovo` konstruirovaniya odejdo`" M., 1981
2. Rogova "Erkaklar va bolalar kiyimlarini konstruksiyalash asoslari" T., 1988.
3. Kamilova X.X., Xamroeva N.K. "Tikuv buyumlarini konstruksiyalash" T., 2003.

USLUBIY KO`RSATMALAR.

Davlat standartlariga muvofiq erkaklar qiymati 6 ta bo`y (I-VI), 11 ta razmer (44-64) va 3 ta to`lalalik guruhlari (1-3) mavjud. Ayollar uchun 6 ta bo`y (I-IV), 13 ta razmer (44-68) va 4 ta to`lalik guruhlari (1-4) mavjud.

Bo`y bo`yicha figuralar klassifikatsiyasi

Jadval 1

Bo`y	Erkaklar		Ayollar	
	Gavdaningo`rtachauzunligi, sm	Gavda uzunligining chegaralari, sm	Gavdaningo`rtachauzunligi, sm	Gavda uzunligining chegaralari, sm
I	158	155-160,9	146	143-148,9
II	164	161-166,9	152	149-154,9
III	170	167-172,9	158	155-160,9
IV	176	173-178,9	164	161-166,9
V	182	179-184,9	170	167-172,9
VI	188	185-190,9	176	173-178,9

Odam gavdasining yetakchi razmer belgilarining variantlari

variant	Erkaklar			Ayollar		
	R	SgSH	St	R	SgSH	Sb
1.	160,8	46,9	39,4	153,9	43,2	45,0
2.	161,5	49,0	42,1	155,0	45,1	52,9
3.	166,6	50,8	43,0	161,1	48,9	54,2
4.	167,1	51,1	45,6	166	49,1	59,9
5.	172,3	52,7	49,9	14,7	48,8	50,6
6.	173,2	60,6	58,7	159,2	50,9	57,1
7.	178,7	54,9	54,4	166,0	52,6	56,3
8.	179	55,4	51,2	167,3	55,5	60,9
9.	174,4	57,0	54,5	172,6	59,1	65,0
10.	185,5	52,8	43,6	173,1	51,1	55,0
11.	190,5	50,9	40,7	178,5	49,3	53,4
12.	165,3	43,2	34,0	163,4	63,2	68,8
13.	155,2	47,0	39,0	154,6	51,6	53,1
14.	186,3	51,0	43,5	162,0	53,3	58,5
15.	189,9	53,0	49,4	173,1	47,1	51,0

Tana turlari va kiyim markirovkasini aniqlash jadval №3 ga qarab amalga oshirish tavsiya etiladi.

jadval № 3

**Odamgavdasining yetakchi razmer qiymatlaribo`yichagavdaturinivakiyimmarkirovkasin
ianiqlash.**

variant	jinsi	Etakchi razmer o`lchamining berilgan qiymati, sm				Gavda turi			Kiyim markirovkasi
		SgSH	R	St	Sb	razmer	bo`y (nomer)	to`lalik guruhi	
0	erkak	49,6	155,8	44,4	-	50	1	2	50-40/158
0	ayol	45,0	143,0	-	49,0	46	1	2	46-50/146

Ishni har bir talaba mustaqil bajarsa maqsadga muvofiq bo`ladi. Taxlillanayotgan kiyimning soni a turi o`qituvchi tomonidan belgilanadi. Xar bir talaba 2-3 modelning tashqi ko`rinishi tarifini bajaradi.

Kiyim modellarini tanlash va ularning tashqi shakli va konstruksiyasini o`rganish. Kiyim modellari moda yo`nalishiga mos xolda tanlanadi. Talabalar tanlangan modellarni tashqi shakli, silueti bichimini o`rganishadi; kiyimning asosiy detal va tugunlarning taxminiy konstruktiv tuzilishi aniqlanadi. Tanlangan modellar tavsifi jadval-1ga kiritiladi.

TAJRIBA MASHGULOT № 4

Mavzu: Kiyim konstruksiyasi, razmeri va tuzilishini o`rganish

Ishning maqsadi: Kiyimning tashqi shakli va konstruksiyasini o`rganish va taxlili etish.

Ishning mazmuni:

1. Model tanlash va uni tashqi ko`rinishi va konstruksiyasini o`rganish.
2. Modelning tashqi ko`rinishi tarifini tuzish va uni yoshto`lalik va bo`y guruhlarini aniqlash.
3. Kiyim konstruksiyasi asosiy detallari eskizlarini tayyorlash.
4. Ish natijalarining taxlili va xulosalar.

Ishga tayyorgarlik uchun savollar:

1. Ayollar ustki va Yengil kiyimining qanday turlari kelayotgan mavsumda moda tomonidan tavsiya etiladi?
2. SHuning o`zi erkaklar kiyimi uchun.
3. Erkaklar va ayollar ustki kiyimida qanday bo`laklash turlari hozirgi mavsumda uchraydi?
4. Ayollar va erkaklar ustki kiyimida qanday bo`laklash turlari hozirgi mavsumda uchraydi?

Asbob-uskunalar: kiyim modellari, moda jurnallari, modellar eskizlari va rasmlari, tematik stendlar, kal'ka kopirovka, kirgich (rezets)

Tanlangan modellarning tashqi shakli va konstruktiv tavsifi

Kiyimning nomi			Kiyimning mo`ljallanishi					
Kiyimning t/r	Engning bichimi	siluet	kiyimning bo`laklanis hi tavsifi	vitochka yoki taxlamalar soni	bel qismida yopishib turish darajasi	enlama choklar soni, nomi va joylanishi	yoka umizi shakli va takilma- lar turi	Modelda fazoviy shakl berish usullari

Xar bir modelning eskizi kal'kaga o`tkaziladi va raqam bilan belgilanadi. Xar bir eskizda modelning old va orqa tomoni ko`rinishlari, barcha konstruktiv , siluet va kompozitsion chiziqlari, shuningdek detallar, bezaklar va xokazolar ko`rsatiladi.

Kiyim modelining tashqi ko`rinishi ta`rifini tuzish va uning to`lalik -yosh va bo`y guruhlari aniqlash:

1. modelning tashqi ko`rinishi tavsifini tuzishda talablar uning konstruksiyaning asosiy tugunlari (old, orqa bo`laklar, eng, yoka astar va x.k.z.lar)ning to`liq tarifini berishlari lozim. Model tavsifi quyidagi sxema bo`yicha amalga oshiriladi:

- 1) modelning nomi, mo`ljallanishi, materiali;
- 2) shakli, silueti, bichimi, takilma turi;
- 3) kiyimning old bo`laklarining tavsifi;
- 4) orqa bo`lakning tavsifi;
- 5) englar tavsifi;
- 6) yoka tavsifi;
- 7) astar tavsifi;
- 8) bort, latskan, kiyimning pastki qismining ishlov berilishi.
- 9) Tavsiya etiladigan razmerlar va bo`ylar.

1. Keyinchalik tayyorlanadigan kiyim uchun tavsiya etiladigan materillar ko`rsatiladi.

Kiyim detallari konstruksiyasi eskizlarini tuzish xar bir tanlangan model uchun bajariladi. Xar bir detalning chok uchlari raqamlar bilan belgilanadi, masalan: 1-2 orqa detalning o`rta choki va x.k.z.

Ish natijalarining taxlili beriladi va xulosalar tuziladi.

TAJRIBA ISHI № 5

Mavzu: "Odam-kiyim" sistemalarini dinamikada ergonomik tekshirish.

Ishning mazmuni: Odam tanasining dinamikada o`zgarishni o`rganish usuli bilan tanishishi.

Ishning borishi:

1. Ergonomik kuzatuvlar metodikasi bilan tanishish.
2. Dinamik xisoblar va o`lchashlar effektini o`tkazish.
3. Maksimal dinamik effektlarni aniqlash.
4. Ergonomik sxemalarning qurilishi.
5. Ko`l xarakati davomida ko`l qismini o`zgarishini kuzatish.
6. Ish natijasi analizi.

USLUBIY KO`RSATMALAR

Razmer belgilari statik vaziyatda o`lchansa, bu razmerlar statik atalib "x" bilan belgilanadi. Kiyim razmer belgilari tartib nomeriga taalluqli bo`lib, razmer belgilari dinamik vaziyatda o`lchansa, dinamik razmer o`lchamlari ataladi va "u" bilan belgilanadi. Dinamik va statik razmer belgilari orasidagi farq jismning dinamik effekti deyiladi.

jadval №1

Odam gavdasining dinamikadagi o`lchamlari

№	Razmer belgilari	O`lchamlar belgisi
1.	Elka balandligi nuktasi	2d
2.	Kultikning orka burchagidagi nuktasi	5d
3.	I ko`krak aylanasi	7d
4.	II ko`krak aylanasi	8d

5.	III ko`krak aylanasi	9d
6.	Old bel uzunligi	11d
7.	Bo`yin asosidagi nuktani old bel uzunligigacha	11d
8.	Bo`yin nuqtasining belgacha uzunligi	15d
9.	Kiya elka balandligi	15 ad
10.	Kultikning orka burchagi	20 d
11.	Orka eni	
12.	Kultikning orka burchagi nuqtasidan belgacha bo`lgan masofa	17d
13.	Ko`krak eni	18 d
14.	Tirsak kul aylanasi	22d

O`lchash jadvalga ko`rsatilgan tartibda yoziladi. Razmer o`lchashni statik va dinamikada yozib boriladi. Dinamik effekttni xar bir razmer belgisi uchun aniqlanadi. O`lchashlar katakda va xisoblar 2-jadvalga yoziladi.

Jadval №2

Dinamik effektlarni xisoblash

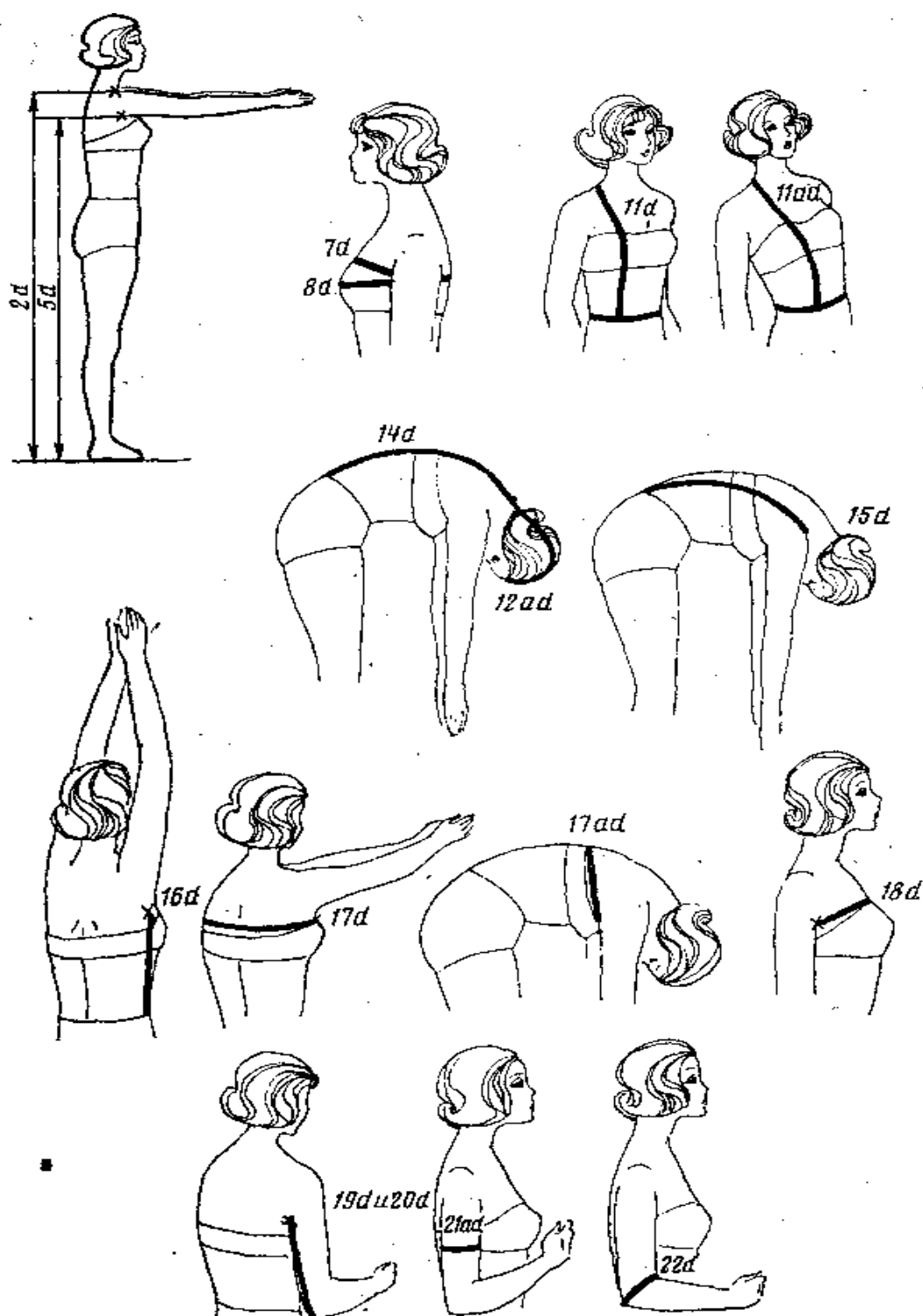
Razmer belgilari	Razmer qiymatlari		Dinamik effekt	
	statistika	dinamikada	$d_i = y_i = x_i$	$\frac{d_i}{x_i} \cdot 100, \%$

Dinamik effekttni maksimal qiymati grafik yo`l bilan aniqlanadi. Buning uchun abtsissa o`qida dinamik o`lchamlarini koeffitsienti, ordinata o`qida dinamik effektning qiymati quyiladi.

Kiyimning etakdan polgacha bo`lgan balandligi dinamika va statikada quyidagi formula yordamida aniqlanadi:

Bu erda h_1 -etakdan polgacha masofa, dinamika sm.

h_0 - etakning polgacha bo`lgan satikada

Etakning polgacha boʻlgan masofaning joylashishi koʻrsatkichi quyidagi formula bilan aniqlanadi:

$$\Delta h_1 \quad h_1 - h_0$$

$$P_2 = \frac{\Delta h_1}{\Delta h_2} = \frac{h_1 - h_0}{\Delta h_2}$$

$$\Delta h_2 \Delta h_2$$

Bu erda h_2 -kiyimning pastki joylashuvi bilan yukoriga joylashuvining bog'langanligi.

jadval № 3

Kiyimning tashqi dinamik mosligini baxolash

Kiyimlar	h_1	h_0	Δh_1	Δh_2	P_2

TAJIRIBA MASHGULOT № 6

Mavzu: Kiyim tashqi va ichki razmerlarini taxlil qilish va qo'shimcha xaklarni xisoblash

Ishning maqsadi: Kiyimning ichki va tashqi o'lchamlarini aniqlash usullarini va qo'shimcha xaklarni xisoblashni o'rganish

Ishning mazmuni:

1. Birqavatlikiyimdaerkinlikuchunberiladiganqo'shimchaxaklarnixisoblash.
2. Ko'p qavatli kiyimlar uchun materilalr qalinligi uchun beriladigan qo'shimcha xaklarni xisoblash.
3. Ko'p qavatli kiyim uchun erkinlik uchun qo'shimcha xaklarni xisoblash.
4. Kiyimning turli qatlamlari uchun minimal kerakli qo'shimcha xaklar miqdorini xisoblash.
5. Ish natijalarining taxlili va xulosalar.

Ishga tayyorlanish uchun savollar:

1. Kiyimni konstruksiyalashda qanday qo'shimcha xaklar xisobga olinadi?
2. Kiyim erkinligi uchun beriladigan qo'shimcha xaklarga qanday faktorlar ta'sir etadi?
3. qaysi vaqtda erkinlik uchun qo'shimcha xaklar manfiy qiymatga ega bo'ladi?

Asbob-uskunalar: Ayollar ko'ylagi , jaketi, pal'tosi, erkaklar pidjagi modelari, maniqen, sm. tasmasi, lineyka.

Adabiyotlar:

1. Koblyakova E. B. "Osnovo` konstruirovaniya odejdo`" M., 1981
2. Rogova "Erkaklar va bolalar kiyimlarini konstruksiyalash asoslari" T., 1988.
3. Kamilova X.X., Xamroeva N.K. "Tikuv buyumlarini konstruksiyalash" T., 2003.

USLUBIY KO`RSATMALAR

Ishni ikki kishidan iborat guruhga bo`linib bajarish maqsadga muvofiqdir.

Bir qavatli kiyimda erkinlik uchun beriladigan qo`shimcha xaklarni xisoblash.

1. qo`shimcha xaklar miqdori tayyor kiyimlardan ko`krak, bel va buksa chiziqlari bo`yicha aniqlanadi. Buning uchun tipik gavda va kiyim namunasining shu chiziqlar bo`yicha farqi aniqlanadi va jadvalga kiritiladi.

Jadval № 1

Turli kiyimlarda Ps ni aniqlash

buyum	Razmer bo`yi, to`lalik	Razmer belgisi, sm			CHiziqlar kiyimning bo`yicha o`lchamlari, sm			CHiziqlar bo`yicha Ps, sm		
		SgIII	St	Sb	ko`krak	bel	buksa	Ko`krak (Pg)	Bel (Pt)	Buksa (Pb)

2. Ko`krak chizig`i bo`yicha beriladigan qo`shimcha xak 3 qismga bo`linadi:

old,orka va eng umizi.

Kiyim turli paketlari uchun materiallar qalinligiga beriladigan qo`shimcha xaklarni xisoblash. Kiyim turli paketlari uchun materillar qalinligiga beriladigan qo`shimcha xaklarni xisoblash kiyimning pal'to va kostyum guruhlari uchun quyidagi formula bo`yicha xisoblanadi.

δb

$$P_{t.m} = \pi(-\frac{b}{2} + \delta n + \delta np + \dots)$$

2

$$\pi = 3,14$$

Bu erda

$\delta_b \delta_n \delta_{np}$ - kiyimning avra, astar va oraliq materialining qalinliklari. Natijalar jadvaliga kiritiladi.

Ko`p qavatli kiyimda erkinlik uchun beriladigan qo`shimcha xaklarni xisoblash. 1. Kostyum-pal'to guruhidagi kiyimlarida erkinlik uchun qo`shimcha xak ko`krak, bel, buksa chiziqlari bo`yicha quyidagi formula bilan aniqlanadi.

$$P_s = L_o - L_f P_{tm}$$

Bu erda L_o - kiyim namunasini o`lchami,,

L_f - odam gavdasining o`lchami,,

P_{tm} - materiallar qalinligi uchun qo`shimcha xak.

O`lchamlar natijalari va xisoblashlar jadvalga kiritiladi.

2. P_g miqdorini orka, old va eng umizi qismlariga taksimlanishi xuddi bir qavatli kiyimdagidek amalga oshiriladi. Natijalar jadval-2ga kiritiladi.

jadval 2

P_g miqdorining kiyimning orka, old va eng umizi qismlari bo`yicha taksimlanishi

Buyum	Razmer belgisi, sm			Kiyim namunasining turli qismlari o`lchamlari, sm			Pg, sm			Pg, %		
	SHg	OgSH	(SHs+SHg)/2	Orkabo`lak	Oldbo`lak	Engumizi	Orkabo`lak	Oldbo`lak	Engumizi	Orkabo`lak	Oldbo`lak	Engumizi

jadval -3

Kiyim paketining materiallar qalinligi uchun qo`shimcha xakini aniqlash (P_{tm})

Buyum	materiallar	material qalinligi i sm	Ptm chiziqlar bo`yicha, sm			Ptm ko`krak chizig`i bo`yicha		
			ko`krak	bel	buksa	ko`krak	bel	buksa

Kiyimning turli qatlamlari uchun erkinlik uchun beriladigan qo`shimcha xakning eng minimal miqdorini xisoblash.

Bu qo`shimcha xaklar qo`shimcha xaklar quyidagi ketma-ketlikda xisoblanadi. Kiyim erkinligi uchun minimal qo`shimcha xak ( $P_{\min}$ ), sm kiyimning 1-3 qatlamlari uchun chuqur nafas olganda  $S_{g1}$  chizig`i bo`yicha aniqlanadi:

bu erda $P_{s \text{ do`x}}$ -ayollar uchun S_{g1} ning 3,8% ini, erkaklar uchun S_{g1} ning 5%ini tashqil etadi.

v- avra materiallarining qalinligi;

pk - kiyim materiallar paketining qalinligi;

1- S_{g1} chizig`i bo`yicha befarqlik intervalining yarmi.

TAJIRIBA MASHGULOT № 7

Mavzu: Klassik uslubdagi ayollar yubkasi baza asosi konstruktsiyasini hisoblash va qurish.

Ishning maqsadi: Klassik uslubdagi ayollar yubkasi baza asosi konstruktsiyasini hisoblashni o`rganish.

Ishning mazmuni: Klassik uslubdagi ayollar yubkasi baza asosi konstruktsiyasini qurishni o`rganish.

Ishga tayyorlanish uchun savollar:

1. Yubka turlari?
2. Yubka qurish usullari?

Asbob-uskunalar: Ayollar yubkasi , millimetrovka qog`ozi,sm. tasmasi, lineyka, qalam

Adabiyotlar:

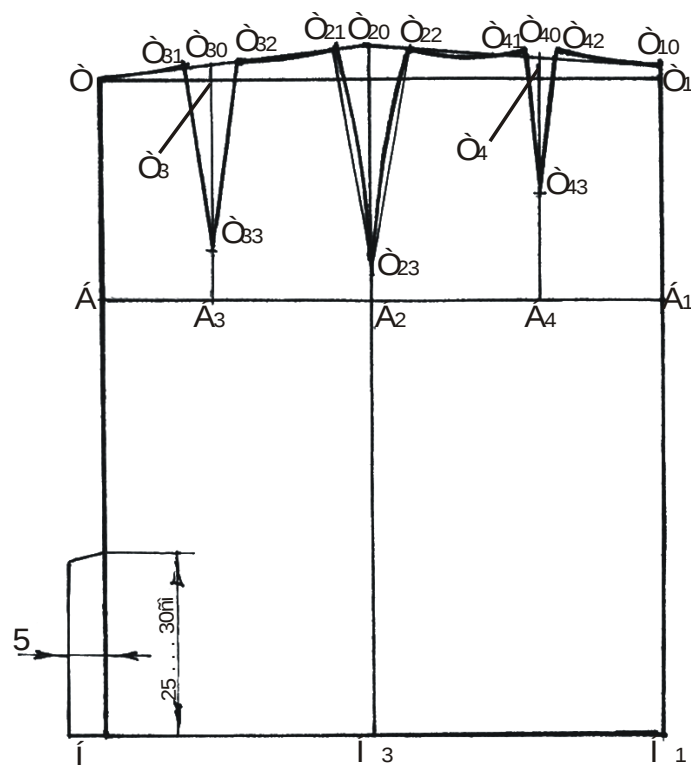
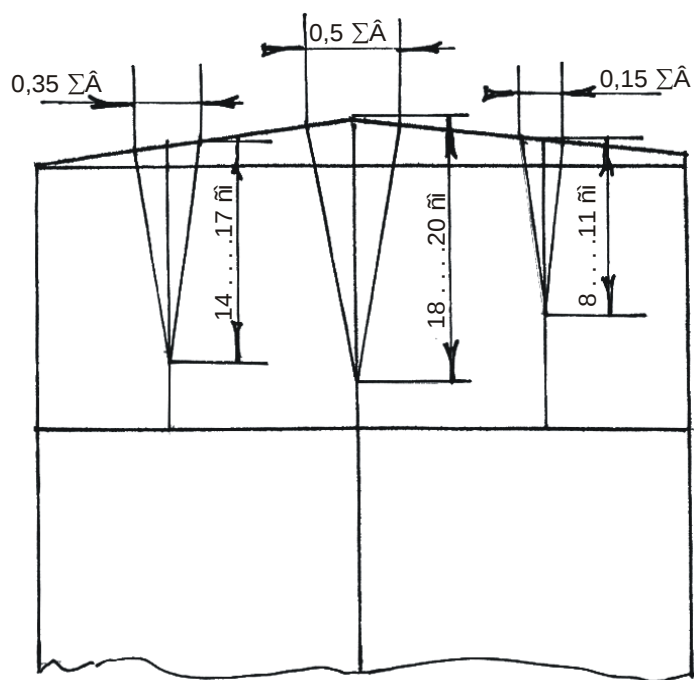
1. Koblyakova E. B. "Osnovo` konstruirovaniya odejdo`" M., 1981
2. Rogova "Erkaklar va bolalar kiyimlarini konstruksiyalash asoslari" T., 1988.
3. Kamilova X.X., Xamroeva N.K. "Tikuv buyumlarini konstruksiyalash"T., 2003.

USLUBIY KO'RSATMALAR

YUBKAKONSTRUKTSIYASICHIZMASININGHISOBI (5-rasm)

3-jadval

Konstruktivbo'la kbelgisi	Siljtitishyo'nali shi	SHisobformulasivashisoblar	Konstruktiv bo'lak qiymati, sm
	Vertikalbo'yich apastga	$TB = 0,5 D_{ort.bel} = 0,5 \times 40,4$	20,2
TN	Vertikalbo'yich apastga	$TN = D_{bel.tizza} + PD_{bel.tizza} = 57,6 + (-2,6) = 57,6 - 2,6$	55,0
BB ₁	Gorizontall bo'yicha o'ngga	$BB_1 = S_{bo'k} + P_{bo'k} = 50,0 + 2,0$	52
BB ₂	Gorizontall bo'yicha o'ngga	$BB_2 = 0,5 (S_{bo'k} + P_{bo'k}) - 1,0 = 26 - 1,0$	25,0
BB ₃	Gorizontall bo'yicha o'ngga	$BB_3 = 0,4 BB_2 = 0,4 \times 25,0$	10,0
B ₁ B ₄	Gorizontallbo'y ichachapga	$B_1B_4 = 0,4 B_1B_2 = 0,4 \times 27,0$	10,8
T ₂ T ₂₀	Vertikali bo'yicha yu=origa	$T_2T_{20} = D_{ort.bel} - V_{bel.chiz} = 103,9 - 103,0$	0,9
		$\Sigma V = (S_{bo'k} + P_{bo'k}) - (S_{bel} + P_{bel}) = 52,0 - 38,0$	14
		Ortvitochkaningkattaligi = 0,35 ΣV	
		YOnvitochkakattaligi = 0,15 ΣV	
T ₃₀ T ₃₃	Vertikalbo'yich apastga	Ortvitochkauzunligi = 16,0	16,0
T ₂₀ T ₂₃	Vertikalbo'yich apastga	YOnvitochkauzunligi = 19,0	19,0
T ₄₀ T ₄₃	Vertikalbo'yich apastga	Oldvitochkauzunligi = 11,0	11,0
T ₃₀ T ₃₁ =T 30T ₃₂	Gorizontall bo'yicha o'ng va chapga	$T_{30}T_{31} = T_{30}T_{32} = 4,9 \times 0,5 = 2,45$	2,45
T ₂₀ T ₂₁ = T ₂₀ T ₂₂	O'lma chizi= bo'yicha o'ng va chapga	$T_{20}T_{21} = T_{20}T_{22} = 7 \times 0,5$	3,5
T ₄₀ T ₄₁ = T ₄₀ T ₄₂	O'lma chizi= bo'yicha o'ng va chapga	$T_{40}T_{41} = T_{40}T_{42} = 2,1 \times 0,5$	1,05
		YOn vitochkalar tomonlari egri chizi= bilan chiziladi.	

TAJRIBA MASHGULOT № 8

Mavzu: Klassik uslubdagi erkaklar shimi baza asosi konstruktsiyasini hisoblash va qurish.

Ishning maqsadi: Klassik uslubdagi erkaklar shimi baza asosi konstruktsiyasini hisoblashni o'rganish.

Ishning mazmuni: Klassik uslubdagi erkaklar shimi baza asosi konstruktsiyasini qurishni o'rganish.

Ishga tayyorlanish uchun savollar:

1. Shim turlari?
2. Shim qurish usullari?

Asbob-uskunalar: shim , millimetrovka qog'ozi, sm. tasmasi, lineyka, qalam.

Adabiyotlar:

1. Koblyakova E. B. "Osnovo` konstruirovaniya odejdo`" M., 1981
2. Rogova "Erkaklar va bolalar kiyimlarini konstruktsiyalash asoslari" T., 1988.
3. Kamilova X.X., Xamroeva N.K. "Tikuv buyumlarini konstruktsiyalash" T., 2003.

USLUBIY KO`RSATMALAR

170-100-88 razmerdagi erkaklarnamunaviy

komatiningrazmerulchovlari

Ulchovbelgisi	Ulchovbelgisiningnomlanishi	Ulchovkiymati, sm.
S_{bel}	Belaylanasi	44,0
S_{buksa}	Buksaaylanasi	50,6
$D_{bel,tiz}$	Beldantizzagachabulganmasofa	58,1
D_{shim}	SHimuzunligi	98,0

Klassikuslubdagi erkaklarshimikonstruktsiyasini kurish uchun tavsiya etilgan kushimchalar: P_{bel} 1,0 sm, P_{buksa} 2,0 sm.

Bu erda: P_{bel} – belaylanasiga; kushimcha, P_{buksa} – buksaaylanasiga kushimcha.

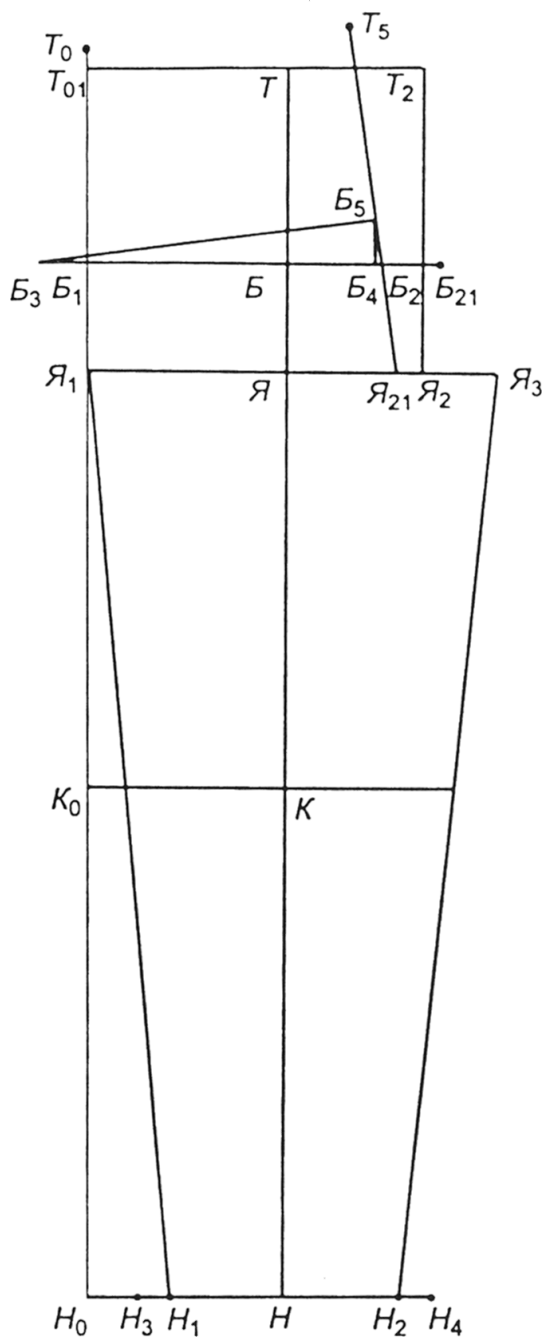
Erkaklar shimi konstruktsiyasini kurish tartibi TSOTSHP usuli buyicha bayon etilgan (2-jadval).

2-jadval

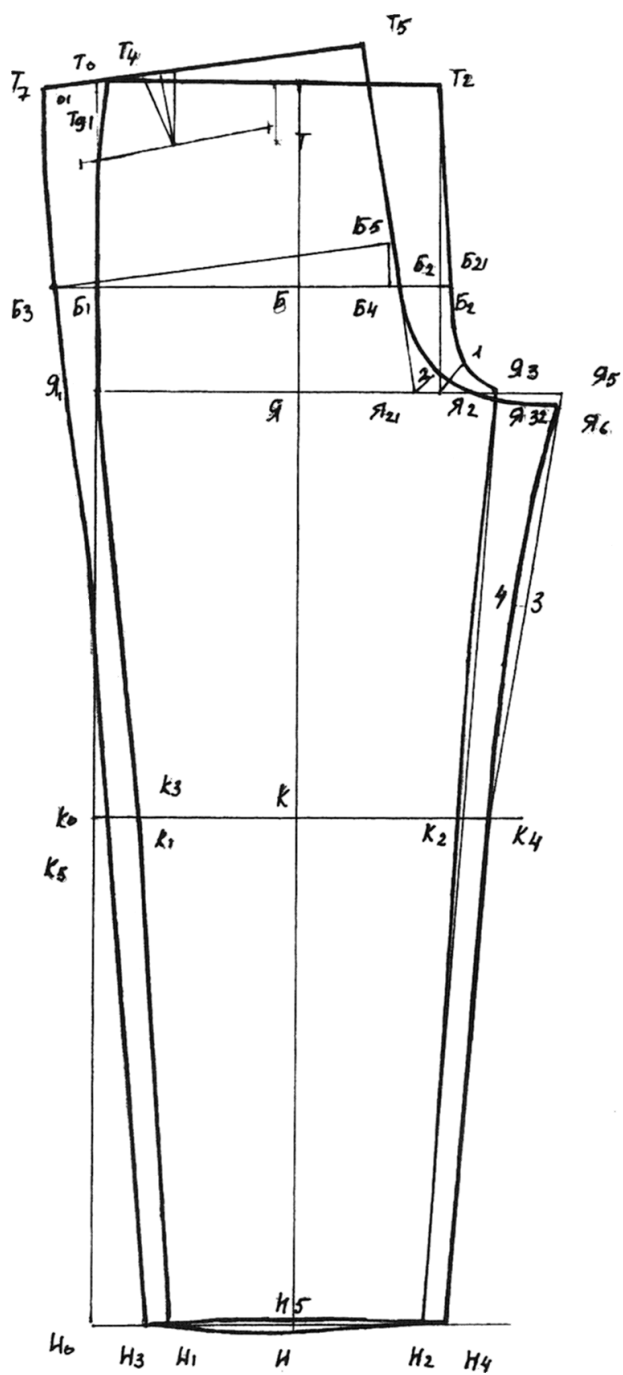
Erkaklar shimining chizmasini kurish uchun xisoblar

Konstruktiv bulak	Siljitishtunalishi	Xisobformulasi, xisob	Bulakkiymati, sm.
Erkaklarshimikonstruktsiyasining bazisturini kurish (3-rasm).			
T_0N_0	Vertikal buylab pastga	$T_0N_0 k D_{buksa}$	98,0
T_0K_0	Vertikal buylab pastga	$T_0K_0 k D_{bel,tizza}$	58,1
T_0YA_1	Vertikal buylab pastga	$T_0YA_1 k 0,5 S_{buksa} - (1,0 - 2,0) - 0,7 k 0,5 \times 51,6 - 1,0 - 0,7$	24,1
YA_1B_1	Vertikal buylab yukoriga	$YA_1B_1 k 1/3 T_0YA_1 k 1/3 \times 24,1$	8,0
T_0T_{01}	Vertikal buylab pastga	$T_0T_{01} k 0,1 (S_{buksa} - S_{bel}) k 0,1 (51,6 - 44) k 0,1 \times 7,6$	0,76
B_1B_2	Gorizontal buylab ungga	$B_1B_2 k 0,5 (S_{buksa} q P_{buksa}) k 0,5 (51,6 q 2,0) k 0,5 \times 53,6$	26,8
B_2B_{21}	Gorizontal buylab ungga	$B_2B_{21} k 0,5 \div 0,7$	0,5
YA_2YA_3	Gorizontal buylab ungga	$YA_2YA_3 k 0,1 (S_{buksa} q P_{buksa}) k 0,1 (51,6 q 2,0) k 0,1 \times 53,6$	5,4
YA_1YA	Gorizontal buylab ungga	$YA_1YA k YAYA_3 k YA_1YA_3^* / 2 k 32,2 / 2$	16,1
NN_1NN_2	Gorizontal buylab ungga va	$NN_1 k NN_2 k N_1N_2 / 2 k (SH_{etak} - 2,0) / 2 k (22,0 -$	10,0

	chapga	2,0) / 2	
NN ₃ NN ₄	Gorizantal buylab ungga va chapga	NN ₃ k NN ₄ k NN ₁ q 2,0 k 10,0 q 2,0	12,0
B ₁ B ₃	Gorizantalbuylabchapga	B ₁ B ₃ k 0,1 (S _{buksa} q P _{buksa}) – 2,0 k 0,1 (51,6 q 2,0) – 2,0 k 0,1 x 53,6 – 2,0	3,4
B ₃ B ₄	Gorizantalbuylabungga	B ₃ B ₄ k (S _{buksa} qP _{buksa}) – B ₁ B ₂₁ k (51,6 q 2,0) – 27,3	26,3
B ₄ B ₅	YOybuylabyukoriga	B ₄ B ₅ k 0,05 (S _{buksa} qT ₀ YA ₁) – (0,3 – 0,5) k 0,05 (51,6 q 24,1) – 0,3 k 0,05 x 75,7 – 0,3 k 3,8 – 0,3	3,5
YA ₂ YA ₂₁	Gorizantalbuylabchapga	YA ₂ YA ₂₁ k 0,04 x Sb k 0,04 x 51,6	2,0
SHimoldbulaginikurish (4-rasm)			
YA ₂₁ 1	B ₂ YA ₂ YA ₃ burchakbissektris abuylabunggavayukoriga	YA ₂₁ 1 k 0,4 YA ₂ B ₂ k 0,4 x 8,3	3,3
T ₂ T ₄	T ₂ T ₀ tug'ri chizik buylab chapga	T ₂ T ₄ k 0,5 (S _{bel} q P _{bel}) q 4,0 k 0,5 (44,0 q 1,0) q 4,0	26,5
K ₃ K ₁	Gorizantalbuylabungga	K ₃ K ₁ k 1,0 – 1,5	1,0
KK ₂	Gorizantalbuylabungga	KK ₂ kKK ₁	CHizmadanulc hash
NN ₅	Vertikalbuylabyukoriga	NN ₅ k 0 ÷ 1,0	0,7
SHimortbulaginikurish			
YA ₂₁ YA ₅	Gorizantalbuylabyukoriga	YA ₂₁ YA ₅ k 0,25 (S _{buksa} qP _{buksa}) – 1,5 k 0,25 (51,6 q 2,0) – 1,5	11,9
YA ₃ YA ₃₂	YA ₃ K ₂ chizikbuylabpastga	YA ₃ YA ₃₂ k 1,0	1,0
YA ₂₁ 2	B ₄ YA ₂₁ YA ₃ burchakbissektri sasibuylabyukorigavaungga.	YA ₂₁ 2 k 2,0 – 3,0	2,5
KK ₄ KK ₅	Gorizantal buylab ung va chapga	KK ₄ kKK ₅ kKK ₁ q 2,0	
T ₅ T ₇	T ₅ nuktadan chapga T ₀ gorizantal chizik bilan kesishgunga kadar.	T ₅ T ₇ k 0,5 (S _{bel} q P _{bel}) q 2,0 k 0,5 (51,6 q 1,0) q 2,0	28,3
NN ₆	Vertikalbuylabpastga.	NN ₆ k 0,5 – 1,0	0,7

3-расм. Эркаклар шими

4-расм. Эркаклар шими олд ва орт

Mavzu: Turli ko'rinishdagi ayollar yubkasini konstruksiyasini yaratish.

Ishning maqsadi: Turli ko'rinishdagi ayollar yubkasini konstruksiyasini o'rganish.

Ishning mazmuni: Turli ko'rinishdagi ayollar yubkasini konstruksiyasini qurish/.

Ishga tayyorlanish uchun savollar:

1. Parallel kengaytirish nima?
2. Konussimon kengaytirish nima?

Asbob-uskunalar: Ayollar yubkasi modellari, sm. tasmasi, lineyka.

Adabiyotlar:

1. Koblyakova E. B. "Osnovo` konstruirovaniya odejdo`" M., 1981
2. Rogova "Erkaklar va bolalar kiyimlarini konstruksiyalash asoslari" T., 1988.
3. Kamilova X.X., Xamroeva N.K. "Tikuv buyumlarini konstruksiyalash" T., 2003.

USLUBIY KO`RSATMALAR

Kengaytirilganyubkalar

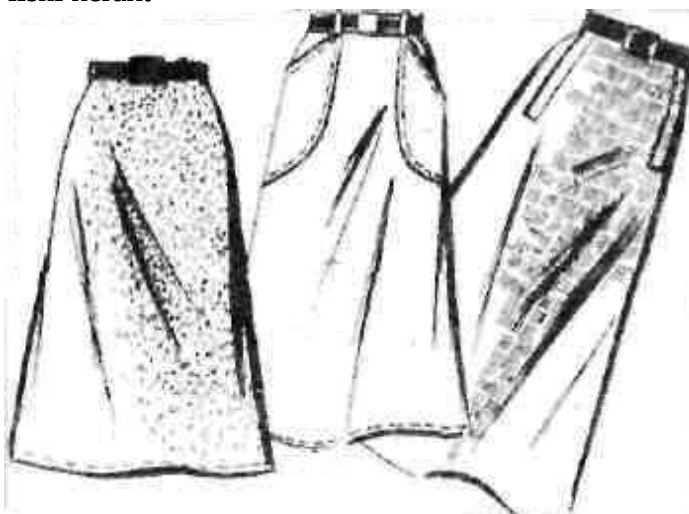
Buharqandayfigurauchunyubkalar.

Ulardapastchizig'ivitochkalarchuqurligigakengaytirilgan.

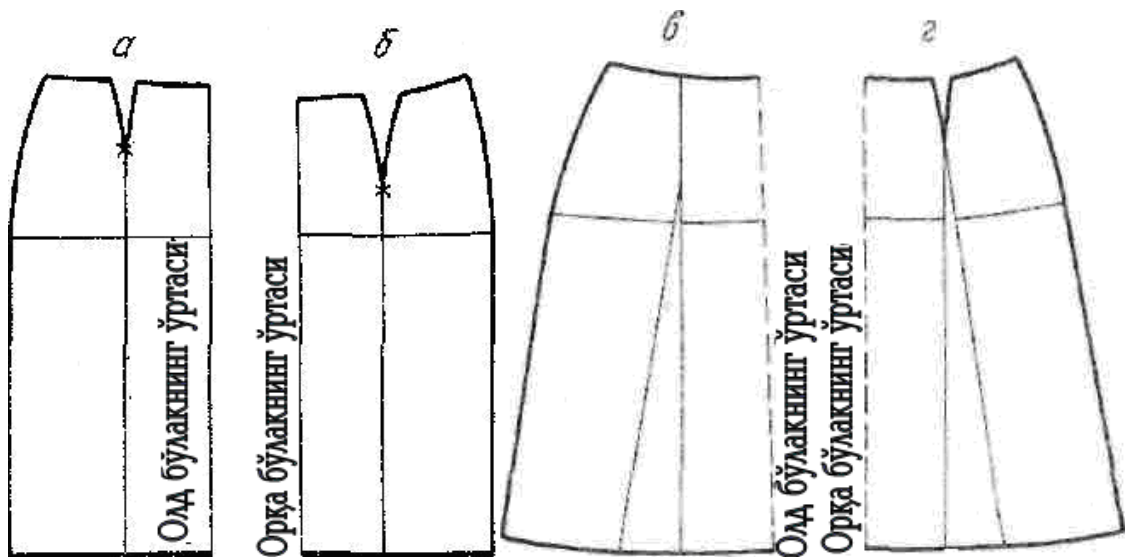
Bukengaytirishharbirfigurauchunindividualbo'ladi,

chunkivitochkachuqurligibelvabo`ksalarorasidagifarqqabog'liq.

YOn choklar bilan kengaytirilgan yubka (1.67, 1.68-rasmlar). Andazani tayyorlash uchun yubka baza asosining old bo`lagi vitochka oxiridan past chizig'igacha o`rta chokka parallel o`tkazilgan vertikal chiziq bo`yicha kesiladi (1.68-rasm, a). SHakl pastki qismlarini surib vitochka shunday yopiladiki, ular tekislikka tekis yotsin (v). Xuddi shunday belgilangan vertikal chiziq bo`yicha orqa bo`lak ham suriladi (b,g). Bunda yubka pastki bo`yicha orqa bo`lak qismlari o`rtasidagi masofa old bo`lakda hosil qilingan masofaga teng bo`lishi kerak.

1.67-rasm. YOn choklar bilan kengaytirilgan asosdagi yubka variantlari

1.68-rasm. YOn choklar bilan kengaytirilgan yubka andazasi:
a, b – kengaytirish chizig’ini solish; v,g – bo`laklarni past bo`yicha surish

Ko`proq kengaytirish holida old bo`lak vitochkasi ikki tomonga suriladi, orqa bo`lak vitochkasi esa butunlay yo`qolguncha kichrayaveradi.

YOn choklar bo`yicha kengaytirilgan yubkani turli ko`rinish va konfiguratsiyali cho`ntaklar bilan bezatish mumkin. Bo`ksalar chizig’ini ustga qo`yib tikiluvchi cho`ntaklar bilan aylanma shakl berish mumkin, vertikal joylashgan kesik cho`ntaklar bilan esa optik toraytirish mumkin.

1.67-rasmda yon choklar bilan kengaytirilgan yubka asosida ishlangan modellar berilgan. Gode ponali yubkalar. Gode – yubka pastki qismiga asosiy detallar o`rtasiga yoki butun bo`lak kesiklarida qo`yilgan gazlama ponalari bo`lib, ular hisobiga naysimon burmalar hosil bo`ladi. Ponalar burchagi  $30^0$  dan  $180^0$  gacha o`zgarishi mumkin, shunga muvofiq pona kattaligi ham o`zgaradi. Pona radiusi uning asosiy detallarga ulab ko`klash balandligiga bog`liq bo`ladi. Bu kattalik doimiy emas. Pona kalta – yubka pastidan 15-20 sm, yoki baland – bo`ksalar chizig’idan 5-10 sm pastgacha bo`lishi mumkin. Ponani ulab ko`klash balandligi ushbu vaqtda moda yo`nalishi va figura xususiyatlariga bog`liq (1.70-rasm).

Godeni bezash turlicha bo`lishi mumkin: uni yumshoq naysimon burma ko`rinishida bajarish, gofrilash, ro`para yoki elpig`ichsimon taxlama kabi yotqizish mumkin.

Gode yordamida o`tkir siluet shakl yaratish mumkin. Keskin kengaytirilgan yubka modellarini faqat baland va kelishgan ayollargagina tavsiya qilish mumkin. To`liq ayollarga ancha me`yorlangan kengayishli bo`ksalar chizig’idan silliq o`tuvchi yubkalar tavsiya etiladi. Faqat baland va kelishganlarga past gode, chunki u yuqori qismda yubkaning zich yopishib turishini ko`zda tutadi.

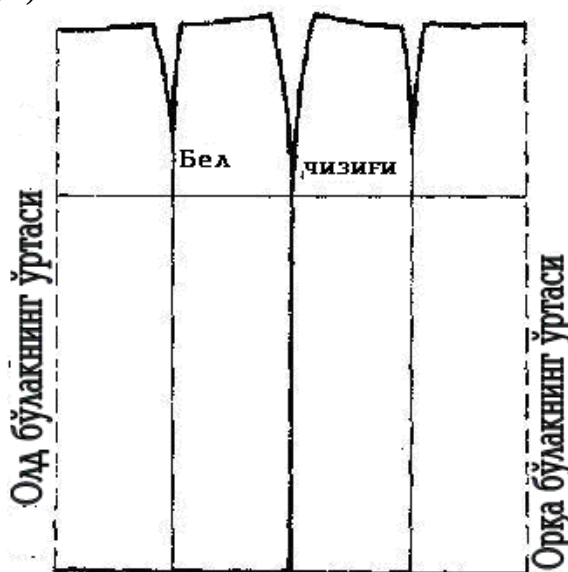
Gode ta`sirli modelni yubka asosiy detallari bilan birga bichilgan ponalar hisobiga ham yaratish mumkin. Keyinchalik bu bichimni shartli yaxlit bichilgan gode deb ataymiz.

Bunday gode to`g`ri ikki chokli yubka asosida quriladi (1.69-rasm). Qog`ozda yubka old va orqa bo`laklari detallari joylashtiriladi. Ular shunday joylashtirilishi kerakki, old o`rtasi va orqa chiziqlari parallel bo`lsin, yon kesiklar esa bo`ksalar chizig’ida qo`shilsin. Dastlab yon choklarsiz to`rtchokli yubka yaxlit bichilgan gode tuzilishini ko`rib chiqamiz.

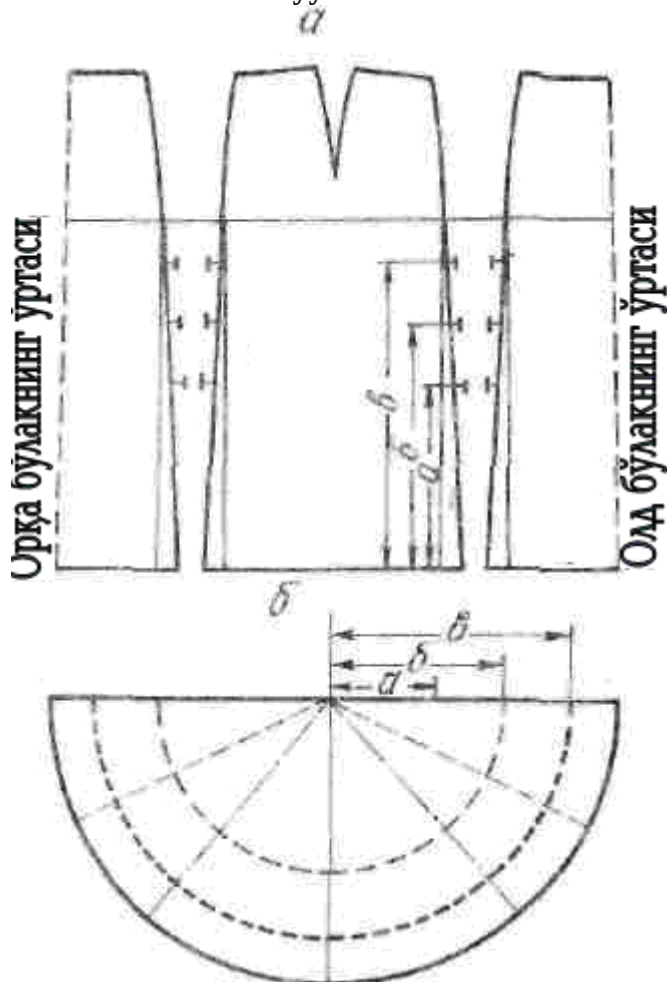
Hosil qilingan chizmada vitochkalar uchidan orqa va old o`rta chiziqlariga parallel vertikkallar tushiriladi. Ular old va orqa detallarini qismlarga ajratadi.

Andaza kesib olinadi va u faqat vertikkallar bo`yicha kesiladi. YAngi qog`ozda gorizontal chiziq o`tkaziladi va kesilgan qismlarni o`rtasida 60-80 sm masofa bilan ketma-ketlikda joylashtiriladi, bo`ksalar chizig’i gorizontal chiziq bilan qo`shiladi. Kengaytirish

boshlanishi va godeni ulab ko'klash nuqtalari bo'ksalar chizig'idan 5-10 sm pastda joylashgan (1.70-rasm, a).

1.69-rasm. Gode shaklini yasash uchun to'g'ri ikki chokli yubka asosi andazasini tayyorlash

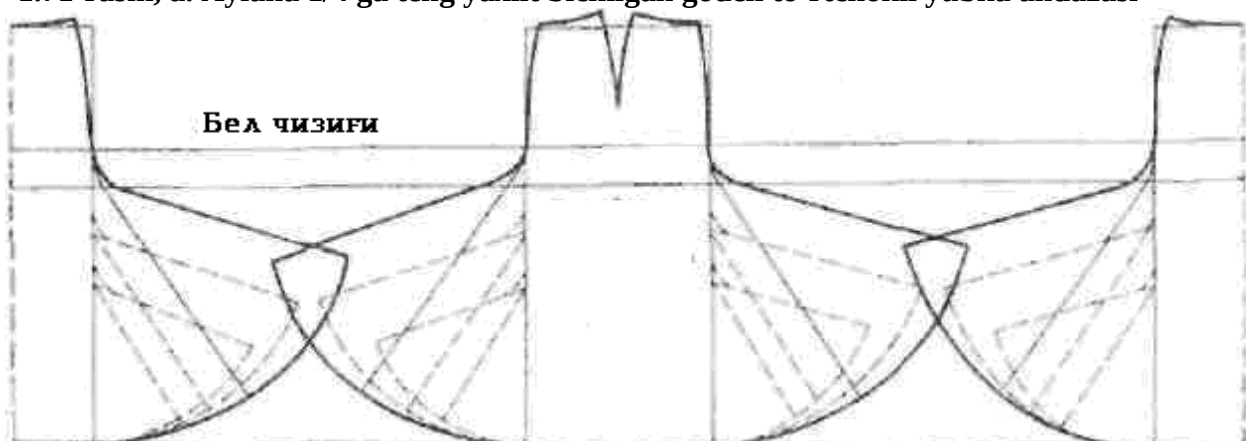
1.70-rasm. Gode ulab ko'klanuvchi ponali to'rtchokli yubka andazasi:
a – ponalarni ko'klab ulash darajasi; b – gode ponalari bo'lishi mumkin bo'lgan kattaliklari

Bu nuqtalarni vertikallarda belgilab, ular orqali bo'ksalar chizig'iga parallel gorizontall o'tkaziladi. Vertikallarning gorizontall bilan yubka pastigacha masofaga teng radius bilan kesilib o'tish nuqtalaridan gorizontall bilan kesib o'tishgacha yo'ylar o'tkaziladi (1.70-rasm, b).

Vertikallar, gorizontal va yo'ylar o'rtasiga olingan joylar aylana 1/4 ga teng yaxlit bichilgan gode bo'ladi. Yaxlit bichilgan gode olti va sakkizchokli yubkada xuddi shunday yasaladi. Detallar yon kesiklariga e'tibor berilsa; ular to'g'ri burchak hosil qilishi ko'rinadi, bu chokni ko'klab ulashda juda noqulay. SHuning uchun burchaklarni silliq chiziq bilan aylantirish mumkin (1.71-rasm, a). Bunday turdagi yaxlit bichilgan gode boshqa ko'p variantlarning faqat biridir. Bu variantlarni yaxlit bichilgan gode kengligini kamaytirish hisobiga ham, uning balandligini o'zgartirish hisobiga ham hosil qilish mumkin (1.72-rasm, b).

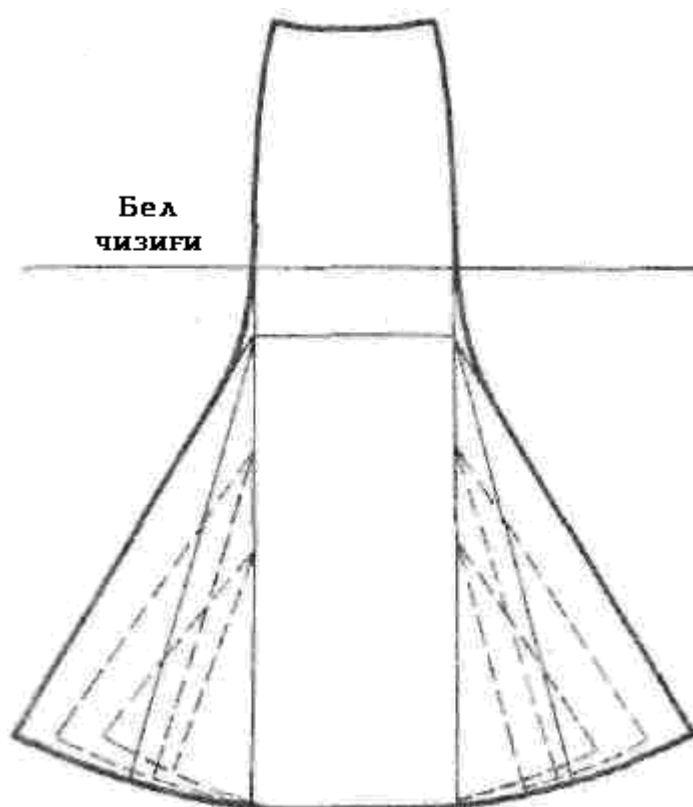

1.71-rasm, a. Aylana 1/4 ga teng yaxlit bichilgan godeli to'rtchokli yubka andazasi

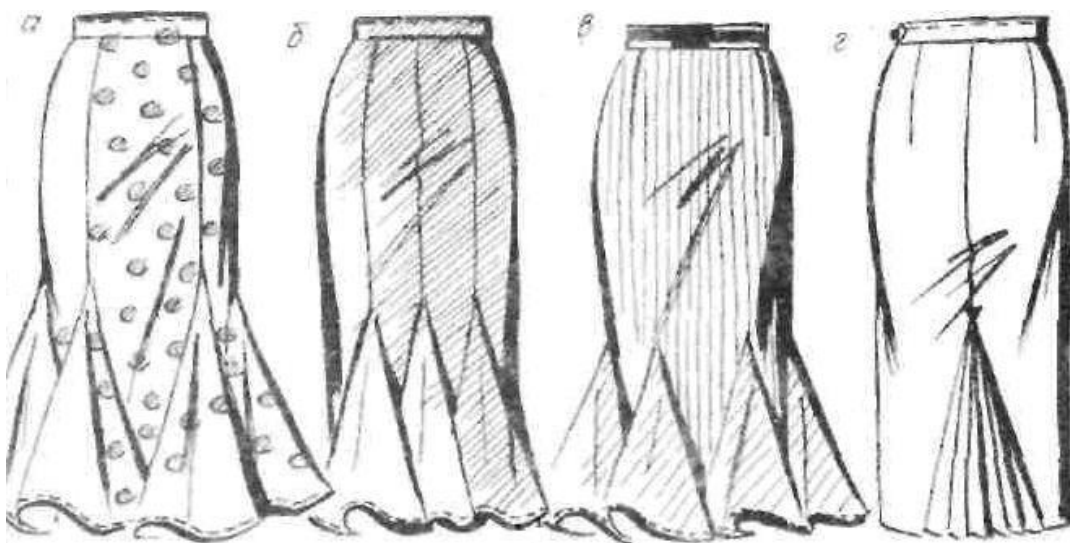

1.71-rasm, b. Yaxlit bichilgan gode variantlari (kenglik va balandlikni kamaytirish)

Yubka ko'pchokli bo'lib, uning detallari o'zaro teng bo'lsa, yaxlitbichilgan gode detallarning birida quriladi (1.72-rasm). Tuzilish aniqligini tekshirish uchun qo'shni detallarni bir-biri ustiga qo'yish va kerak bo'lsa, bel va past chizig'ini tekislash kerak.

1.72-rasm. Ko`pchokli yubkada gode variantlari

1.73-rasm. Gode ta'sirli yubka variantlari:

a – ponalarni bir tekis joylashuvi; b – old va orqa bo`lak o`rtalarida guruhli joylashgan; v – butun bo`laklarga ko`klab ulangan godeli; g – bir gode ponali (gofrilangan)

TAJRIBA MASHGULOT № 10

Mavzu: Ayollar to'gri bichimli ko'ylagini konstruksiyasini qurish.

Ishning maqsadi: Ayollar to'gri bichimli ko'ylagini konstruksiyasini o'rganish.

Ishning mazmuni: Ayollar to'gri bichimli ko'ylagini konstruksiyasini qurish.

Ishga tayyorlanish uchun savollar:

1. Ayollar ko'ylagini qurish usullari?
2. Ayollar ko'ylagini qurish modellashtirish usullari?

Asbob-uskunalar: Ayollar ko'ylagi , jaketi, pal'tosi, erkaklar pidjagi modelari, maniqen, sm. tasmasi, lineyka.

Adabiyotlar:

1. Koblyakova E. B. "Osnovo` konstruirovaniya odejdo`" M., 1981
2. Rogova "Erkaklar va bolalar kiyimlarini konstruksiyalash asoslari" T., 1988.
3. Kamilova X.X., Xamroeva N.K. "Tikuv buyumlarini konstruksiyalash" T., 2003.

USLUBIY KO`RSATMALAR

1.2-jadval

Tipik figuraning absolyut ramer o'lchamlari

158-98-105

№	№	O'lchamlar nomi	Shartli belgisi	O'lcham
1	1	Bo'y uzunligi	$U_{bo'y}$	160
2	6	Ko'krak no'qtasining balandligi	B_{kuk}	114
3	7	Bel chizig'ining balandligi	B_{bold}	96,5
4	13	Bo'yin yarim aylanasi	$S_{bo'y}$	19,9
5	14	Ko'krak aylanasi birinchi	KA_1	100
6	18	Bel aylanasi	A_{bel}	78
7	19	Son aylanasi qorin balandligi bilan birga	S_{son}	100
8	28	Yelka aylanasi	A_{el}	30,7
9	31	Yelka kengligi	K_{el}	14,8
10	35	Ko'krak balandligi	$B_{ko'k}$	33,1

11	36	Belning olddan uzunligi	$U_{ol.bel.}$	52,5
12	40	Orqadan bel uzunligi	$U_{or.bel}$	42,4
13	41	Yelkaning qiya balandligi	$B_{el.qiya}$	46,5
14	45	Ko'krak kengligi	$K_{ko'k}$	18
15	46	Ko'krak markazi	$M_{ko'k}$	11
16	47	Orqa kengligi	K_{or}	42
17	62	Yeng uzunligi	U_{eng}	60
18	74	Korpus xolati	K_{xol}	7,5
19	12	O'tirish chizig'ining balandligi	$B_{o't}$	23,9
20	25	Bel chizig'idan polgacha bo'lgan oraliq	$U_{bel.pol}$	96,8
21	26	Belning yondan polgacha uzunligi	$U_{bel.yon}$	97,1
22	71	Beldan tizzagacha bo'lgan oraliq	$U_{bel.tiz}$	53,1

1.3-jadval

Kiyim to'kisligi uchun beriladigan qo'shimcha haqlar

Kiyim turi: Ayollar kundalik ko'ylagi.

Razmer, bo'yi: 158-98-105

<i>No</i>	<i>Qo'shimch haq nomi</i>	<i>Shartli btlgisi</i>	<i>Qiymati, sm</i>
1	2	3	4
1	Ko'krakchizig'iga qo'shimchorqabo'lak	Pg.s	1
2	Ko'krak chizig'iga qo'shimch old bo'lak	Pg.p	0,8
3	Bel chizig'iga qo'shimcha	Pt.	4
4	Bo'ksa chizig'iga qo'shimcha old bo'lak	Pb	1,5
5	Yng o'mizi chuqurligiga	Ps.pr	2
6	Yoqa o'mizi kengligiga	Psh.g.s.	1
7	Ylka kengligiga	Po.p	6

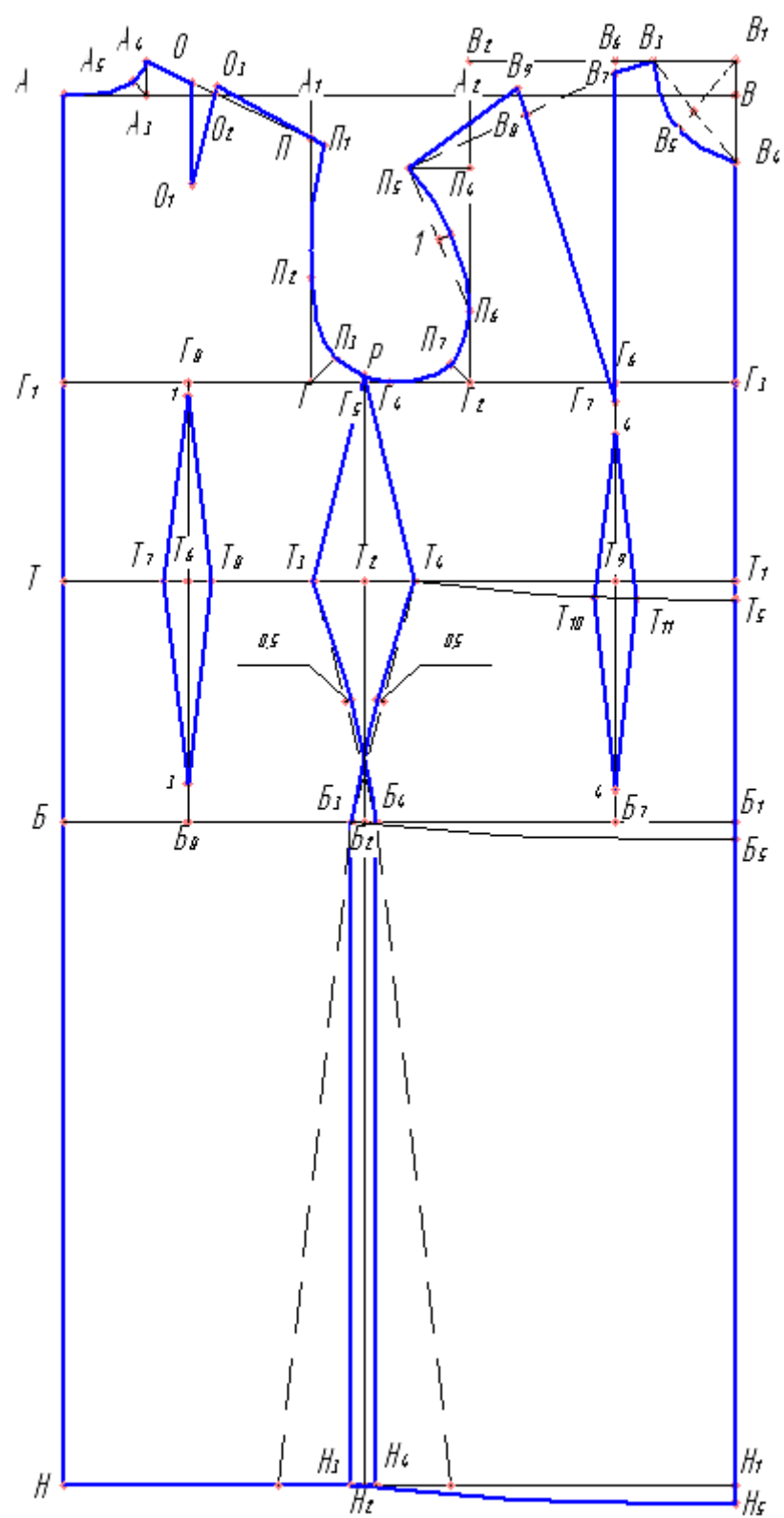
1.4-jadval

Kiyimkonstruksiyasining dastlabki hisobi

<i>Konstruktiv bo'lak nomi</i>	<i>Hisoblash formulasi</i>	<i>Hisob</i>	<i>Natija, sm</i>	<i>M 1:2</i>	<i>M 1:5</i>
1	2	3	4	5	6
AN		110	110	55	22
AV	SgII+5	48+5	53	26.6	10.6
AT	Dt.s.I+0,5	38+0,5	38,5	19.25	7.7
TB	Dt.s.I/2	38/2	19	9.5	3.8
AA ₁	SgII:4+0,5	48:4+0,5	12,5	6.25	2.5
AA ₃	Ssh:3+0,5	18:3+0,5	6,5	3.25	1.3
A ₃ A ₄	Ssh:10+0,8	18:10+0,8	2,6	1.3	0.52
A ₃ A ₅	Ssh:10-0,3	18:10-0,3	1,5	0.75	0.3
A ₃ P	2,5	2,5	2,5	1.25	0.5
A ₄ P ₁	Dp+2	13,5+2	15,5	7.75	3.1

A ₄ O	4	4	4	2	0.8
OO ₁	8	8	8	4	1.6
OO ₂	2	2	2	1	0.4
PG	SgII:4+7	48:4+7	19	9.5	3.8
GP ₂	PG:3+2	19:3+2	8,3	4.15	1.66
GP ₃	SHpr:10+1,5	12,5:10+1,5	2,8	1.4	0.56
GG ₄	GG ₂ /2				
G ₂ P ₄	SgII:4+5	48:4+5	17	8.5	3.4
P ₄ P ₅	SgII:10	48:10	4,8	2.4	0.96
G ₂ P ₆	G ₂ P ₄ :3	17:3	5,7	2.85	1.14
G ₂ P ₇	SHpr:10+0,8	12,5:10+0,8	2,1	1.05	0.42
G ₃ V ₁	SgII:2+1,5	48:2+1,5	25,5	12.75	5.1
V ₁ V ₃	Ssh:3+0,5	18:3+0,5	6,5	3.25	1.3
V ₁ V ₄	Ssh:3+2	18:3+2	8	2	1.6
V ₁ V ₅	Ssh:3+1	18:3+1	7	3.5	1.4
G ₃ G ₆	TSg	9,5	9,5	4.75	1.9
V ₆ G ₇	VgI	27	27	13.5	5.3
V ₆ V ₇	1	1	1	0.5	0.2
P ₅ V ₈	Dp- V ₃ V ₇ -0.3	13,5-3-0,3	10,2	5.04	2.04
V ₇ G ₇	V ₉ G ₇				
GG ₅	SHpr:3	12,5:3	4,2	2.1	0.84
BB ₁	Sb+2	53+2	55	27.5	11
B ₂ B ₃	1	1	1	0.5	0.2
B ₂ B ₄	1	1	1	0.5	0.2
T ₂ T ₃	3,2	3,2	3,2	1.6	0.64
T ₂ T ₄	3,2	3,2	3,2	1.6	0.64
V ₁ T ₅	Dt+0,5	43+0,5	43,5	21.75	8.7
B ₁ B ₅	T ₁ T ₅				
T ₆ T ₇	2,1	2,1	2,1	1.05	0.42

T ₆ T ₈	2,1	2,1	2,1	1.05	0.42
T ₉ T ₁₁	1,7	1,7	1,7	0.85	0.34
T ₉ T ₁₀	1,7	1,7	1,7	0.85	0.34
Yng chizmacini chizish					
OR	V _{ok}	16,8	16,8	8.4	3.2
OL	0,5D _r +3	0,5x58+3	32	16	6.4
ON	D _r	58	58	29	11.6
RR ₄	SH _{r,v}	20	20	10	4
L ₁ L ₃	SH _{r,l}	18	18	9	3.6
NN ₁	SH _{r,n}	14	14	7	2.8
N ₁ N ₃	0,17SH _{r,n}	0,17x14	2,4	1.2	0.48
RR ₁	G ₄ P ₆	5,2	5,2	2.6	1.04
OO ₂	0,5OO ₄	0,5x20	10	5	2
OO ₁	0,45OO ₂	0,45x10	4,5	2.25	0.9
O ₂ O ₃	0,5O ₂ O ₄	0,5x10	5	2.5	1
O ₄ R ₃	0,36O ₄ R ₄	0,36x16,8	6	3	1.2
O ₁ O ₃	0,33O ₁ O ₂	1,8	1,8	0.9	0.36
O ₃ O ₆	0,25O ₃ O ₂	1,25	1,25	0.62	0.25
RR ₆	0,5RR ₄	0,5x20	10	5	2
R ₆ R ₇	0,5R ₆ R ₃	0,5x14,4	7,2	3.6	1.44
R ₇ R ₈	0,05R ₆ R ₃	0,05x14,4	0,7	0.35	0.14
R ₆ R ₉	0,5	0,5	0,5	0.25	0.1
RR ₁₀	G ₄ P ₉	2,2	2,2	1.1	0.44
RR ₂	0,43RR ₄	0,43x20	8,6	4.3	0.12

TAJRIBA MASHGULOT № 11

Mavzu: Ayollar milliy ko'ylagini konstruksiyasini qurish.

Ishning maqsadi: Ayollar milliy ko'ylagini konstruksiyasini o'rganish.

Ishning mazmuni: Ayollar milliy ko'ylagini konstruksiyasini qurish.

Ishga tayyorlanish uchun savollar:

1. Ayollar ko'ylagini loyihalash usullari?

2. Ayollar ko'ylagini modellash usullari?

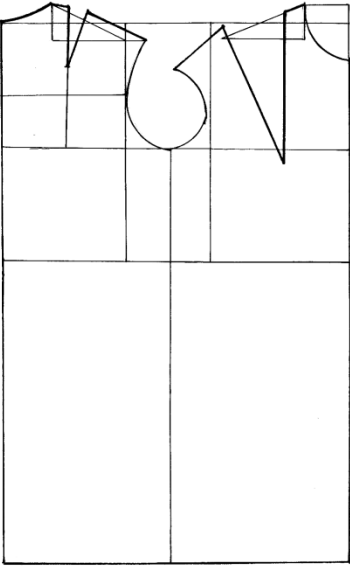
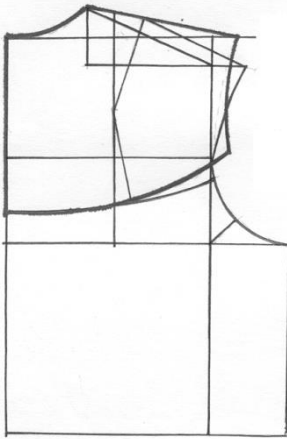
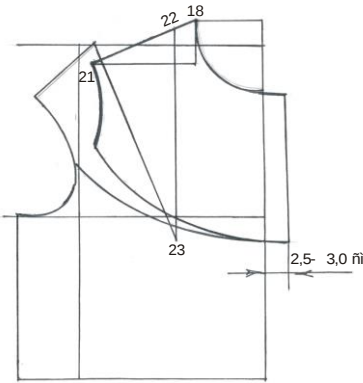
Asbob-uskunalar: Ayollar ko'ylagi, jaketi, pal'tosi, erkaklar pidjagi modelari, maniqen, sm. tasmasi, lineyka.

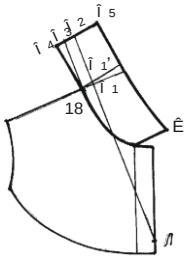
Adabiyotlar:

1. Koblyakova E. B. "Osnovo`konstruirovaniya odejdo`" M., 1981
2. Rogova "Erkaklar va bolalar kiyimlarini konstruksiyalash asoslari" T., 1988.
3. Kamilova X.X., Xamroeva N.K. "Tikuv buyumlarini konstruksiyalash" T., 2003.

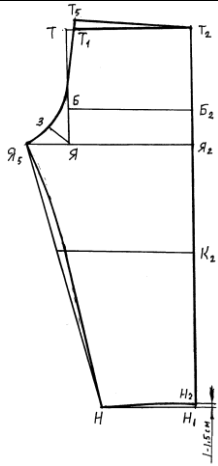
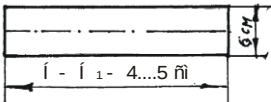
USLUBIY KO`RSATMALAR

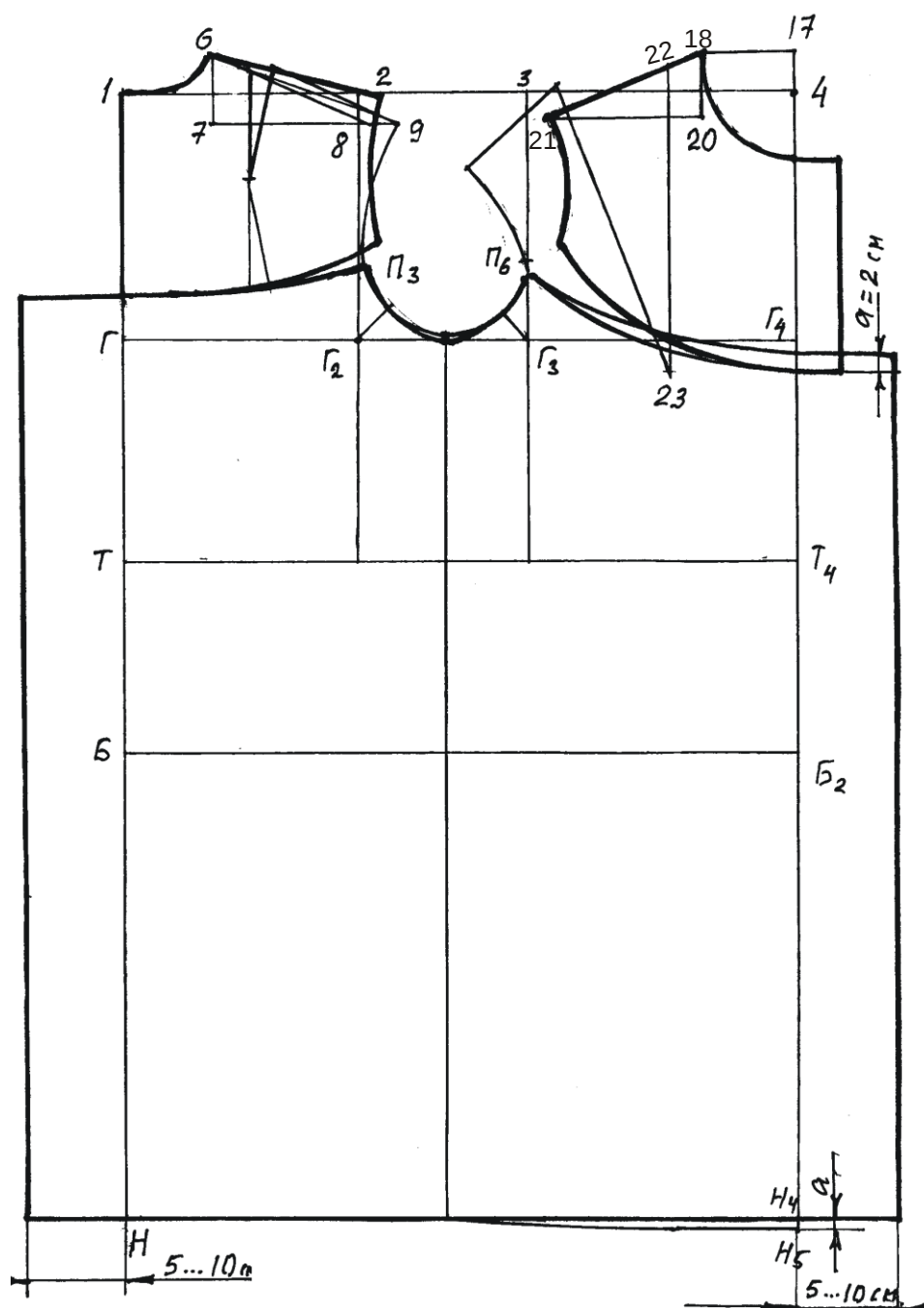
Texnologiyaasosid afaoliyatlari	Tavsiya etiladigan moslama va uskunalar	CHizma	Standart asosida operatsiyani bajarish tartibi
I	II	III	IV
1. Ko`ylak va lozim texnik chizmasini (old va ort tomondan ko`rinishini) chizish.	qalam, qog'oz, jurnal.	3-rasm.	Ko`ylak tashqi ko`rinishi chizib olinadi.
2. Ko`ylak tashqi ko`rinishiga yozma tavsif berish.	qalam, qog'oz, jurnal.		Misolgaqaralsin.

3. Ko'ylak asosi konstruktsiyasini tayyorlash.	qalam, qog'oz, chizg'ich.		Milliy ko'ylak konstruktsiyasi 31-modulda keltirilgan ayollar zamonaviy ko'ylak konstruktsiyasiga asosida chiziladi.
4. Ko'ylak chizmasida ort koketka o'rnini belgilash.	CHizg'ich, qalam, qog'oz, sm. lenta.		Koketka chizig'i model eskiziga qarab aniqlanadi.
5. Orqa elka vitochkasini koketkasini ulash chizig'iga o'tkazish hamda ort koket konturini chizish.	CHizg'ich, qalam, qog'oz, sm. lenta.		Elka vitochkasi uchidan koket chizig'iga to'g'ri chiziq tushiriladi. Vitochka qirqilib elka vitochkasi yopiladi va koket pastki chizig'i tomonidan ochiladi, orqa koket konturlari qalin chiziq bilan chiziladi.
6. Ko'ylak chizmasida old koketka chizig'i o'rnini belgilash.	CHizg'ich, qalam, qog'oz, sm. lenta.		Koketkachizig'i model' eskiziga qarab aniqlanadi. Koketkachizig'i taxminan eng o'zining 0,5 qismini tashkil etadi.
7. Ko'krak vitochkani yangi yo'nalishga - koketkachizig'iga o'tkazish.	CHizg'ich, qalam, qog'oz, sm. lenta.		Ko'krak vitochka (22-23 va (21-23) chiziqlari bo'ylab va koketka chizig'i bo'yicha qirqiladi. Vitochka elka dayopilib, koketkachizig'i bo'yicha ochiladi.
8. Old koketka bort chizig'i o'rnini belgilash.	CHizg'ich, qalam, qog'oz, sm. lenta.		Koketka barlarining bir-birining ustiga o'tish kattaligi 2,5÷3,0 sm ga teng.
9. Model eskiziga qarab bo'yin o'mizi modellanadi. YOqa o'mizi yoqali yoki turli o'yiqli qilib loyihalanadi.	CHizg'ich, qalam, qog'oz, sm. lenta.	7-rasm.	Model bo'yicha yoqa loyihalash uchun yoqa konstruktsiyasi chiziladi. Koketka yoqasiz bo'lgan holda, yoqa o'mizi chizig'i o'rni aniqlanadi va chiziladi. (7-rasmdagi, v, gvariantlar).

10. YOqachizmasini chizish.	CHizg'ich, qalam, qog'oz, sm. lenta.		Eskizbo'yichayoqaberilsa, yoqakonstruktsiyasidarslikyoki qo'llanmabo'yichamavjudusullarvositasida chiziladi. YOqao'lchovlariko'ylakbo'yino'mizi o'lchovlaribilanmuvofiqlashtiriladi. 4-rasmdagihisoblargaqaralsin.
-----------------------------	--------------------------------------	---	---

11. Ko'ylak chizmasida ko'ylak old va ort etagini (gavda qismi) kengaytirish.	CHizg'ich, qalam, qog'oz, sm. lenta.	
---	--------------------------------------	--

			Kertiklarkengligi 0,2-0,3 sm.
15. Lozimkonstruksiya sinihisoblash			Lozim konstruksiya 1-jadval bo'yicha hisoblanadi. Buning uchun jadval yuqorisida berilgan razmer o'lchovi qiymatlari me'yoriy hujjatlar yoki GOST orqali aniqlanadi.
16. Lozimkonstruksiya chizmasinichizish.	CHizg'ich, qalam, qog'oz, sm. lenta.		Lozim konstruksiya chizmasi 1-jadvalda berilgan tartib bo'yicha chiziladi.
17. Lozimmanjetinichi zish.	CHizg'ich, qalam, qog'oz, sm. lenta.		Lozim manjetining qalinligi model bo'yicha aniqlanadi. (5-6 sm ochiq holda, 2,5-3 sm bukilgan holda). Manjet uzunligi pocha kengligidan 4-5 sm qisqaroq bo'ladi.
18. Lozim bo'laklarining konturlarini andoza uchun tayyorlash.	CHizg'ich, qalam, qog'oz, sm. lenta.	5, a, b – rasm.	Lozim konstruksiya chizmasi yana bir bor tekshiriladi. Agar lozimning yuqori qismi uloqli bo'lsa uning o'rni aniqlanadi. Lozim xishtakli bo'lsa, xishtak o'rni aniqlanadi. Xishtak o'rni va uloq o'rniga kertiklar qo'yiladi. Lozimbo'laklarigatandaipiyonalishic hiziladi.

6-rasm. Milliy ko`ylak model konstruksiyasi.

TAJRIBA MASHGULOT № 12

Mavzu: Qiz bolalar kiyimi konstruktsiyasini qurish

Ishning maqsadi: Qiz bolalar kiyimi konstruktsiyasini qurishni o'rganish.

Ishning mazmuni: Qiz bolalar kiyimi konstruktsiyasini qurish.

Ishga tayyorlanish uchun savollar:

1. Bolalar kiyimini konstruktsiyalash usullari?
2. Bolalar kiyimiga qo'yiladigan qo'shimchalar?

Asbob-uskunalar: Ayollar ko'ylagi, jaketi, pal'tosi, erkaklar pidjagi modelari, maniqen, sm. tasmasi, lineyka.

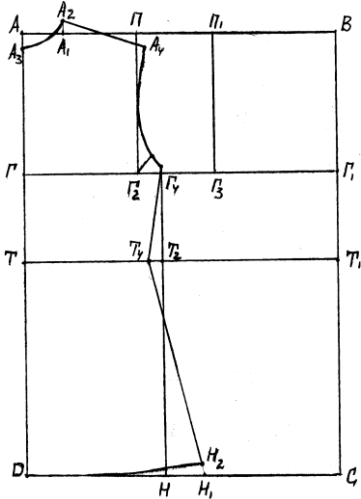
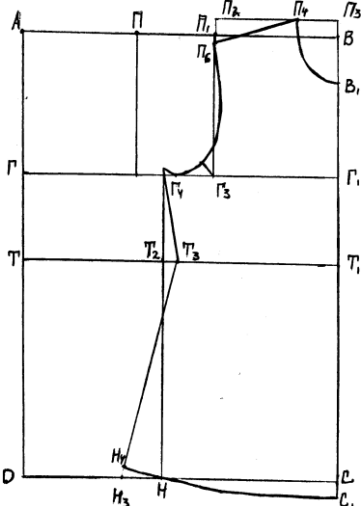
Adabiyotlar:

1. Koblyakova E. B. "Osnovo` konstruirovaniya odejdo`" M., 1981
2. Rogova "Erkaklar va bolalar kiyimlarini konstruktsiyalash asoslari" T., 1988.
3. Kamilova X.X., Xamroeva N.K. "Tikuv buyumlarini konstruktsiyalash" T., 2003.

USLUBIY KO`RSATMALAR

Bo'chayoshidagi kizbolalarkuylagiasoschizmasinichizishvamodelchiziklariniutkazish

Bazissetka		
Bo'cha yoshidagi kiz bolalar kuylagi asos chizmasining bazis setkasini chizish.		Kuylak kengligi va uzunligi. AVSD tu'ri turtburchak chizamiz. AD va VS kuylak uzunligi 50 sm, va AV va DS (kukrak aylanasi plyus 8 sm) 30+8 sm kuylak kengligi buladi. Eng umiz chukurligi: A nukta pastga 16 sm va G nukta belgilaymiz. (kukrak aylanasi 1/3 bulagiga plyus 6 sm) $30:3+6=16$ sm. G nukta unga chizik chizamiz VS chizi'igacha va G₁ nukta belgilaymiz. Bel chizi'i. A nukta pastga 2,6 sm ulchab T nukta belgilaymiz (orka belak belgacha uzunligi ulchov buyicha). T nukta unga tu'ri chizik chizamiz VS chizi'igacha va T₁ nukta belgilaymiz. Orka kengligi. G nukta unga 14 sm ulchab G₂ nukta belgilaymiz (kukrak aylanasi 1/3 bulagiga plyus 4 sm) $30:3+4=14$ sm. G₂ nukta tepaga chizik chizib G nukta belgilaymiz.

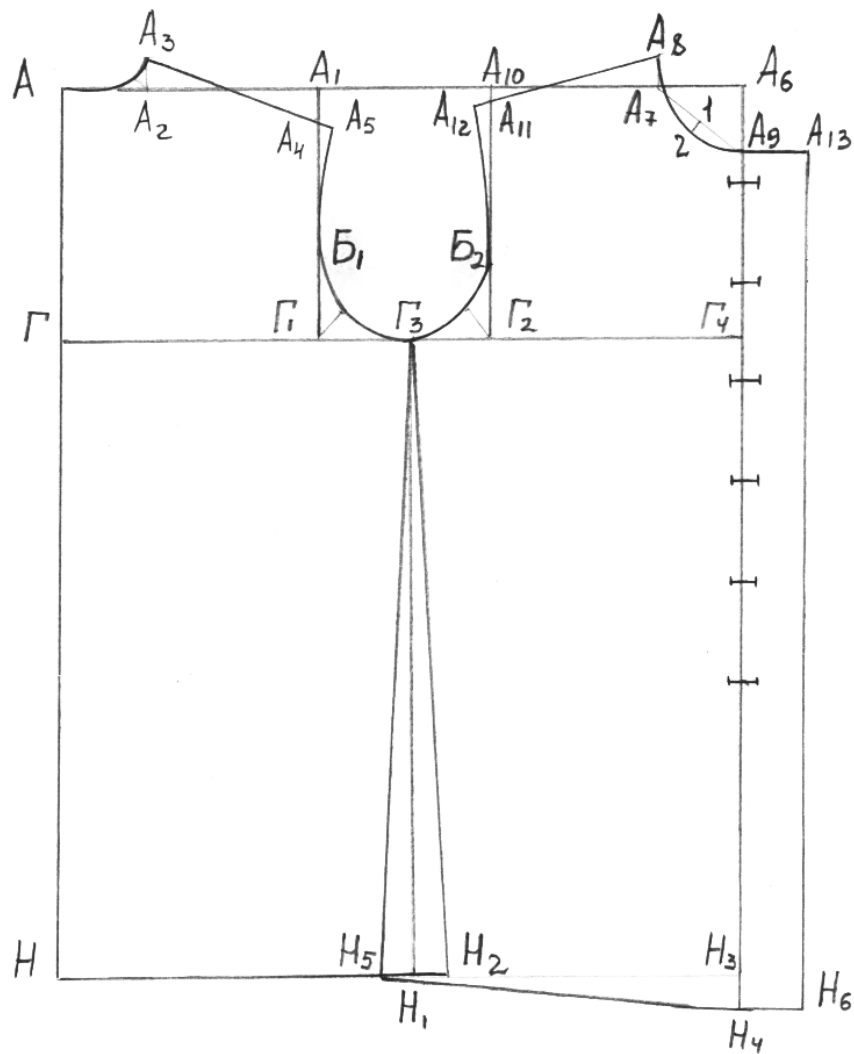
		Eng umiz kengligi. G_2 nukta unga 9,5 sm G_3 nukta belgilaymiz (kukrak aylanasi $1/4$ bulagiga plus 2 sm) $30:4+2=9,5$ sm. G_3 nuktatepagachizib G_1 nuktabelgilaymiz.
Ortbulak		
Bo'cha yoshidagi kiz bolalar kuylagi ort bulak asos chizmasini chizish		Buxa chizi'i G_2 nukta unga 3 sm ulchab G_4 nukta belgilaymiz. G_4 nukta pastga chizib N nukta belgilaymiz va bel chizi'idan utgan nukta G_2 nukta belgilaymiz. Buyin aylanasi. A nukta unga 5 sm (buyin aylanasi $1/3$ bulagiga plus 0,5 sm) $13,5:3+0,5=5$ sm va A_1 nukta belgilaymiz. A_1 nukta tepaga 1,5 sm ulchab A_2 nukta belgilaymiz. A nukta pastga 4 sm ulchab A_3 nukta belgilaymiz va A_3, A_1 va A_2 nukta chizamiz. P nukta pastga 1,5 sm ulchab elka kiyaligi belgilanadi. Elka chizi'i. A_2 nukta 10 sm ulchab A_4 nukta belgilaymiz. G_2 nukta bissektisa 2,5 sm belgilaymiz. G_4 nukta dan tepaga 0,5 sm uzaytiramiz va chizik chizib olamiz. T_2 unga 1,5 sm ulchab T_4 nukta belgilaymiz va G_4 nukta bilan T_4 nukta chizamiz. N nukta dan chapga 5 sm ulchab N_1 nukta belgilab tepaga 2 sm ulchab N_2 nukta T_4 nukta dan N_2 nukta ni chizib olamiz va D nukta bilan oval chizik chizamiz.
Oldbulak		
Bo'cha yoshidagi kiz bolalar kuylagi old bulak asos chizmasini chizish		V nukta va P_1 nukta dan tepaga 2 sm belgilab P_2 nukta va P_3 nukta belgilaymiz. P_3 nukta pastga 7 sm (buyin aylanasi $1/3$ bulagiga plus 2,5 sm) $13,5:3+2,5=7$ sm va V_1 nukta belgilaymiz. P_3 nukta chapga 5 sm (buyin aylanasi $1/2$ bulagiga plus 0,5 sm) $13,5:3+0,5=5$ sm P_4 nukta bilan V_1 nukta chizib olamiz. P_2 nukta pastga 3 sm ulchab P_6 nukta belgilaymiz. Elka chizi'ini chizib olamiz. G_3 nukta bissektisa 2 sm ulchab eng umizini chizamiz. T_2 nukta chapga 2 sm ulchab T_3 nukta belgilaymiz. N nukta unga 5 sm ulchab N_3 nukta belgilaymiz tepaga 2 sm ulchab N_4 nukta belgilaymiz va T_3 nukta dan N_4 nukta ni chizib olamiz S nukta pastga 2 sm ulchab S_1 nukta belgilaymiz N_4 nukta bilan S_1 nukta oval chizik bilan chizib olamiz.
Modellashtirish		

1. Koblyakova E. B. "Osnovo`konstruirovaniya odejdo`" M., 1981
2. Rogova "Erkaklar va bolalar kiyimlarini konstruktsiyalash asoslari" T., 1988.
3. Kamilova X.X., Xamroeva N.K. "Tikuv buyumlarini konstruktsiyalash" T., 2003.

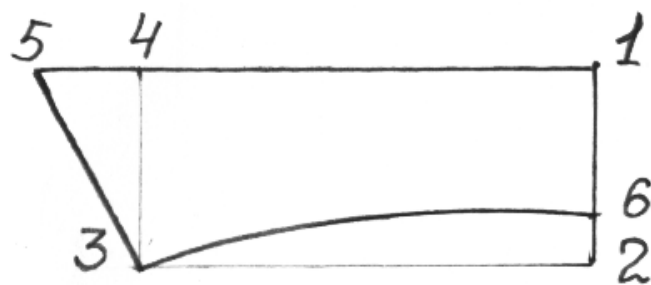
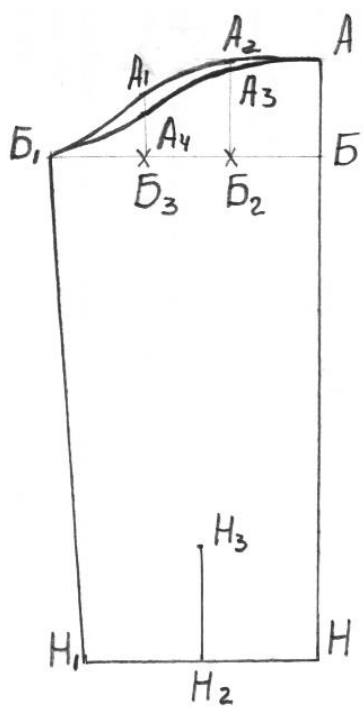
USLUBIY KO`RSATMALAR

O`lchovbelgilari	Standart jussa o`lchov belgilarning qiymati, sm					
	YOshguruhlari					
	YAsliyoshida (86-52)	Maktabgachatarbiyayoshida (10-56)	Kichikmaktabyoshida (134-68)	Kattamaktabyoshida (176-92)	O`spirin (176-92)	Tezo`sadiganyoshda (176-100)
R	87,8	89.1	111.8	134.0	150.4	150.7
V _{old, bel}	-	85.4	107.4	128.9	144.4	144.8
V _{k, bel}	54.8	77.7	97.5	116.8	129.9	128.2
V _{bel, chiz}	46.7	64.7	82.7	99.6	110.7	110.6
V _{ora, nuq}	68.7	-	-	-	-	-
V _k	18.0	21.3	25.2	28.9	34.0	35.6
V _{ol, bel}	4.0	-	-	-	-	-
S _{bo`yin}	12.1	12.9	14.8	16.3	19.0	19.8
S _{k1}	26.1	28.9	35.0	39.5	47.6	51.0
S _{kII}	-	29.3	35.5	40.1	48.2	51.9
S _k	26.0	28.0	34.0	38.0	46.0	50.0
S _{bel}	25.5	25.8	30.0	32.6	38.0	41.5
S _{son}	28.5	30.5	36.9	41.8	48.4	51.0
O _{el}	17.5	17.6	21.6	24.2	29.3	32.0
O _{bil}	-	12.4	14.1	15.6	17.5	18.0
D _{qo`l, tir}	15.4	19.3	24.2	29.0	33.0	33.4
D _{old, bel}	30.6	34.5	40.2	46.1	53.3	54.9
D _{or, uz}	23.8	27.2	32.2	37.9	44.4	45.0
D _{or, uz1}	25.2	28.8	34.2	39.9	46.8	47.4
D _{bo`y, old, bel1}	25.4	46.7	32.0	37.3	43.4	44.3
SH _{ol, q}	6.7	8.6	11.2	13.0	15.1	15.1

SH_q	10.6	11.0	13.2	15.1	18.0	19.0
SH_{or}	10.1	12.6	15.1	16.7	19.3	20.3
TS_k	6.0	6.5	7.8	8.9	10.6	11.4
$d_{ld-orq,k}$	12.9	14.2	17.3	19.4	22.9	24.7
$d_{qo'l,ver}$	5.5	7.2	8.9	10.5	11.7	12.2
$d_{old-or.bel}$	15.3	14.0	15.7	10.5	19.7	21.7
G_{k1}	1.3	3.4	3.9	4.4	4.7	4.7
$D_{yon.bel}$	46.7	65.5	83.9	101.0	111.8	111.6
D_{past}	33.8	47.8	62.6	76.1	83.4	82.4
V_{tiz}	22.8	28.7	37.4	45.0	49.2	49.2
G_{bellII}	2.8	2.8	3.3	3.9	5.2	5.6

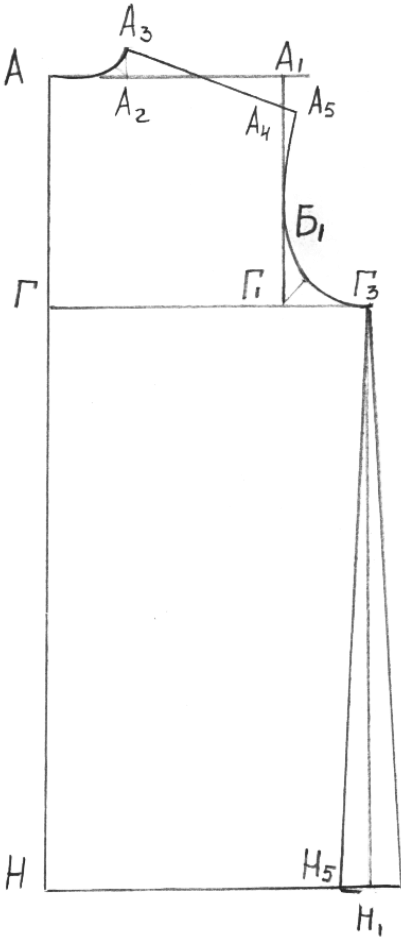

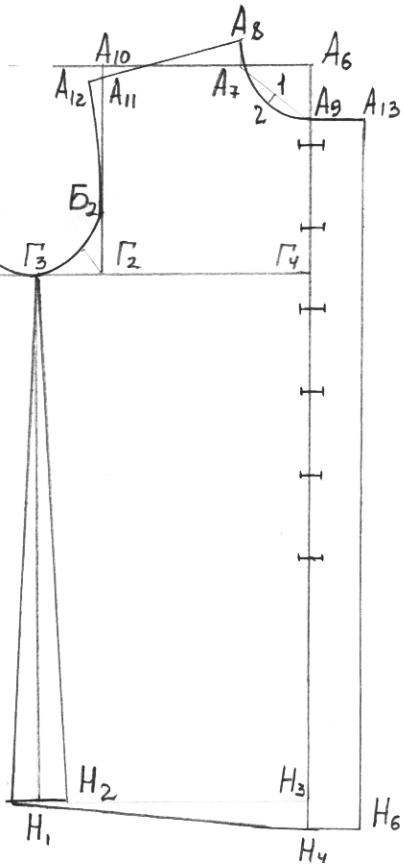
A-rasm

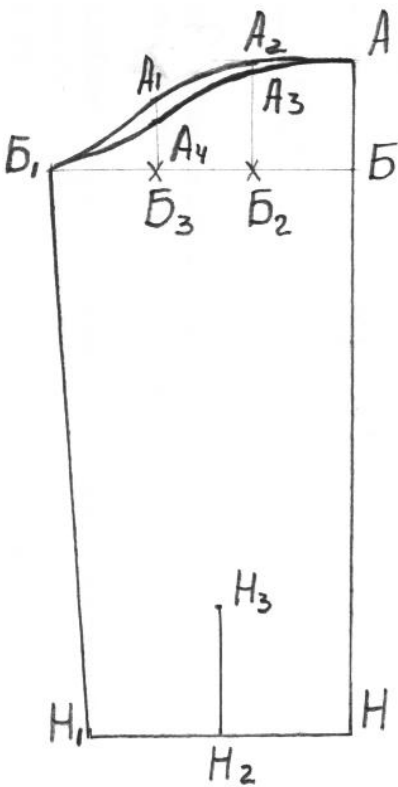
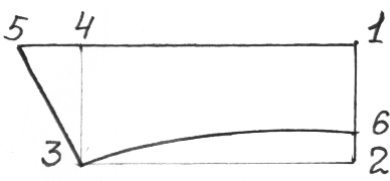

Г-расм

A) o'g'ilbolalarko'ylaginingoldvaortbo'lakkonstruksiyachizmalari; B) o'g'ilbolalarkaltashimioldvaortbo'lagikonstruksiyachizmasi; V) o'g'ilbolalarko'ylagiengkonstruksiyachizmasi; G) o'g'ilbolalarko'ylagiyoqakonstruksiyachizmasi.

Texnologiyaasos idafaoliyatturla ri	Tavsiya etiladigan moslama va uskunalar	CHizma	Standart asosida operatsiyani bajarish tartibi
I	II	III	IV
I. O'g'il bolalar ko'ylagining asos chizmasi			
1.1. O'g'il bolalar ko'ylagining ort bo'lak konstruktsiya chizmasi	qalam, qaychi, o'chirg'ich		A nuqtadan pastga ko'ylak uzunligini olamiz 52 sm va N nuqtasini belgilaymiz. A nuqtasidan pastga ko'krak aylanasing 1/3 bo'lagiga 1.5 sm qo'shiladi $40:3+1.5=14.8$ sm va G nuqtasini belgilaymiz. Orqa kengligi G nuqtasidan ko'krak aylanasing 1/3 bo'lagiga 1.5 sm qo'shiladi va G₁ nuqtani belgilaymiz. G₁ nuqtadan tepaga perpendikulyar chiqaramiz va A₁ nuqtani belgilaymiz. Proyma kengligi ko'krak aylanasing 1/4 bo'lagiga 0.5 sm qo'shiladi va G₂ nuqtani belgilaymiz. $40:4+0.5=10.5$ sm G₁ nuqtadan G₂ nuqtachacha bo'lgan masofani 2 ga bo'lamiz va G₃ nuqtani belgilaymiz. G₃ nuqtadan pastga perpendikulyar tushirib N₁ nuqtani belgilaymiz. Bo'yin aylanasi A nuqtadan bo'yin aylanasing 1/3 bo'lagiga 0.5 sm qo'shiladi va A₂ nuqtani belgilaymiz. $14:3+0.5=5.2$ sm A₂ nuqtadan tepaga 2 sm qo'yib A₃ nuqtani belgilaymiz. A₂ nuqtadan 0.75 sm bissektrisa chiqaramiz va AA₃ nuqtalarni oval chiziq bilan chizib olamiz. Elka qiyaligi A₁ nuqtadan pastga 1.5 sm tushiramiz va A₄ nuqtani belgilaymiz. A₃ nuqtadan elka chizig'ini A₄ nuqtadan 0.5 sm ga uzaytiramiz va A₅ nuqtani belgilaymiz. G₁ nuqtadan tepaga 5 sm qo'yib B₁ nuqtani belgilaymiz. G₁ nuqtadan 2 sm bissektrisa chizamiz va eng o'miz chizig'ini chizib olamiz. A₅, B₂, G₃ nuqtalarni N₁ nuqtadan o'nga 2 sm qo'yib uni G₃ nuqta bilan chizib olamiz.

1.2. O`g`il bolalar ko`ylagining old bo`lak konstruktsiya chizmasi	qalam, qaychi, o`chirg`ich		Oldkengligi G_2 nuqtadan o`ngako`rakayla nasining $\frac{1}{3}$ bo`lagiga 1.5 sm qo`shiladi va G_4 nuqtani belgilaymiz. $40:3+1.5=14.8$ G_4 nuqtadan vertikal chiziq chizib va chatishadigan nuqtalarni A_6 va N_3 nuqtalarni belgilaymiz. Bo`yin kengligi <math>A_6</math> nuqtadan chapga bo`yin aylanasi $\frac{4}{3}$ bo`lagiga 0.5 sm qo`shiladi va A_7 nuqtani belgilaymiz. $14:3+0.5=5.2 \text{ sm}$ A_7 nuqtadan tepaga 2 sm qo`yib <math>A_8</math> nuqtani belgilaymiz.</p> <p><math>A_6</math> nuqtadan pastga bo`yin aylanasi $\frac{1}{3}$ bo`lagidan 1 sm minus qilib A_9 nuqtani belgilaymiz. $14:3-1=3.7 \text{ sm}$ elka qiyaligi G_2 nuqtadan tepaga perpendikulyar chiqaramiz va A_{10} nuqtani belgilaymiz. A_{10} nuqtadan pastga 0.75 sm tushirib A_{11} nuqtani belgilaymiz. A_8 nuqtadan A_{11} nuqtalarni chizib uni 0.5 sm ga uzaytiramiz va A_{12} nuqtani belgilaymiz. Eng o`mizi <math>G_2</math> nuqtadan tepaga 4 sm qo`yib B_2 nuqtani belgilaymiz. G_2 nuqtadan 1.5 sm bissektrisa chiqaramiz va eng o`mizini chizamiz.</p> <p><math>A_{12}</math>, <math>B_2</math>, <math>G_3</math> nuqtalardan bo`yin aylanasi A_7 nuqta bilan A_9 nuqtani chizib olamiz. Uni 2 ga bo`lib 1 nuqtani belgilaymiz.</p> <p>1 nuqtadan pastga 0.5 sm qo`yamiz va 2 nuqtani belgilaymiz. A_8, 2, A_9 nuqtalarni chizib olamiz. N_3 nuqtadan pastga qo`yib <math>N_4</math> nuqtani belgilaymiz.</p> <p><math>N_1</math> nuqtadan chapga 2 sm qo`yib N_5 nuqtani belgilaymiz va N_5 nuqta bilan G_3 nuqtani chizib olamiz. A_9 nuqta va N_4 nuqtalardan 4 sm
---	-----------------------------------	--	---

			o`lchab A ₁₃ va N ₆ nuqtalarni belgilaymiz.
1.3. O`g`il bolalar ko`ylagini eng konstruksiya chizmasi	qalam, qaychi, o`chirg`ich		A nuqtadan pastga eng uzunligini 36 sm qo`yib N nuqtani belgilaymiz.</p> <p>Okat tpealigi A nuqtadan ko`krak aylanasiining 1/4 bo`lagidan 2 sm minus qo`yib B nuqtani belgilaymiz. Eng kengligi B nuqtadan chapga 1.5 proyma kengligiga 0.5 sm qo`shiladi va B₁ nuqtani belgilaymiz.</p> <p>$10.5 + 5.25 + 0.5 = 16.25$ sm</p> <p>Eng kengligi pastda N nuqtadan chapga 14 sm qo`yib N₁ nuqtani belgilaymiz va B₁ nuqta bilan chizib olamiz. B nuqtadan B₁ nuqttagacha bo`lgan masofani 3 ga bo`lamiz va B₂ B₃ nuqtalar deb belgilaymiz. B₃ nuqtadan tepaga A B gacha bo`lgan masofadan 2 sm olamiz va A₁ nuqtani belgilaymiz $5 - 2 = 3$ sm</p> <p>A nuqtadan vertikal chiziq chizib uni B₂ nuqtadan gorizontaal chiziq bilan chatishgan nuqtasi A₂ deb belgilaymiz.</p> <p>A, A₂, A₁, B nuqtalarni oval chiziq bilan chizib olamiz.</p> <p>A₂ nuqtadan pastga 0.5 sm qo`yib A₃ nuqtani belgilaymiz. A₁ nuqtadan pastga 1 sm tushirib A₄ nuqtani belgilaymiz va A, A₃, A₄, B nuqtalarni oval chiziq bilan chizib olamiz. N dan N₁ gacha bo`lgan masofani 2 ga bo`lib N₂ nuqtani belgilaymiz va N₂ nuqtadan tepaga 7 sm qo`yib N₃ nuqtani belgilaymiz.
1.4. O`g`il bolalar ko`ylagining yoqa konstruksiya chizmasi	qalam, qaychi, o`chirg`ich		1-nuqtadan pastga 8 sm qo`yib, 2-nuqtani belgilaymiz. YOqa uzunligi 2-nuqtadan chapga bo`yin aylanasiiga 1 sm qo`shamiz va 3 nuqtani belgilaymiz. $14 + 1 = 15$ sm. 3-nuqtadan tepaga perpendikulyar chiqaramiz. 4-nuqtani belgilaymiz.

			4-nuqtadan chapga 3 sm qo'yamiz va 5-nuqtani belgilaymiz. 5-nuqtani 3-nuqta bilan chizib olamiz. 2-nuqtadan tepaga 2 sm qo'yib 6-nuqtani belgilaymiz va 3-nuqta bilan 6-nuqtalarni oval chiziq bilan chizib olamiz.
--	--	--	--

TAJRIBA MASHGULOT № 14

Mavzu: O'g'il bolalar kalta shimini konstruksiyasini qurish

Ishning maqsadi: O'g'il bolalar kalta shimini konstruksiyasini o'rganish.

Ishning mazmuni: O'g'il bolalar kalta shimini konstruksiyasini qurish.

Ishga tayyorlanish uchun savollar:

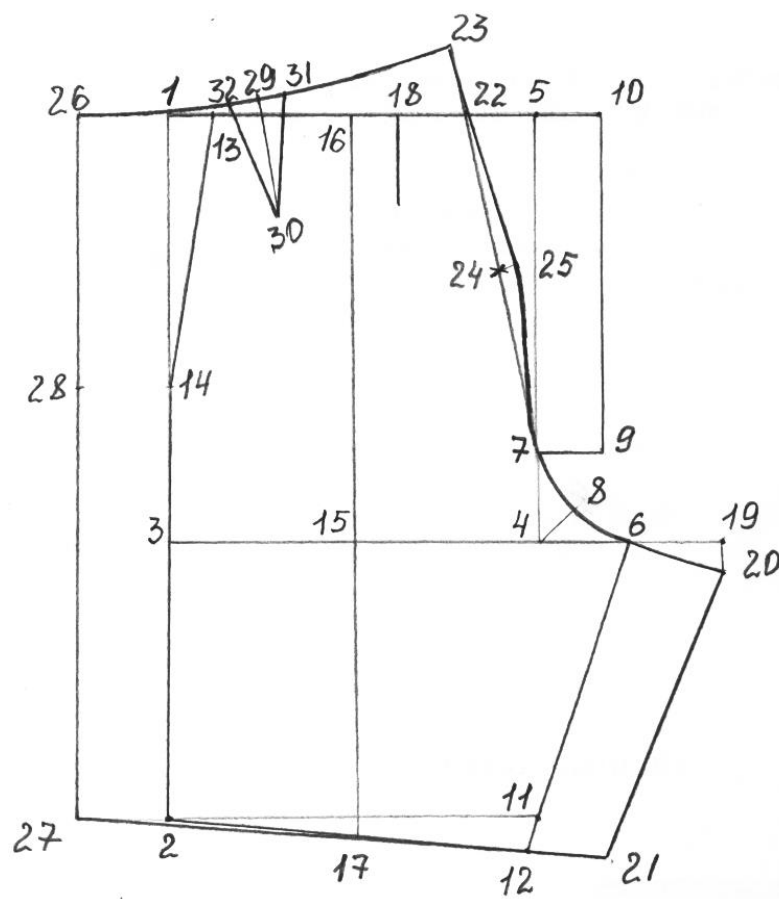
1. Bolalarkiyiminikonstruksiyalashusullari?
2. Bolalarkiyimigaqo'yiladiganqo'shimchalar?

Asbob-uskunalar: Ayollar ko'ylagi, jaketi, pal'tosi, erkaklar pidjagi modelari, maniqa, sm. tasmasi, lineyka.

Adabiyotlar:

1. Koblyakova E. B. "Osnovo`konstruirovaniya odejdo`" M., 1981
2. Rogova "Erkaklar va bolalar kiyimlarini konstruksiyalash asoslari" T., 1988.
3. Kamilova X.X., Xamroeva N.K. "Tikuv buyumlarini konstruksiyalash" T., 2003.

USLUBIY KO'RSATMALAR

B) o'g'il bolalar kaltashi old va ort bo'lagi konstruktsiyachizmasi;

Texnologiya asosidagi faoliyatlari	Tavsiya etiladigan moslama va uskunalar	CHizma	Standart asosida operatsiyani bajarish tartibi
I	II	III	IV
II. O'g'il bolalar kalta shimini chizmasi			
2.1. O'g'il bolalar kalta shimi old bo'lagi konstruktsiya chizmasi	qalam, qaychi, o'chirg'ich	B-rasm	1-nuqtadan pastga kalta shim uzunligi o'lchovi 40 sm belgilab 2-nuqtani belgilaymiz. Bo'ksa aylanasi $\frac{1}{2}$ bo'lagiga 8 sm qo'shiladi. $32:2+8=24$ sm. 3-nuqtani belgilaymiz. Old bo'lak kengligi 3-nuqtadan bo'ksa aylanasi $\frac{1}{2}$ bo'lagiga 4 sm qo'shamiz va 4-nuqtani belgilaymiz $32:2+4=20$

			4-nuqtadan tepaga perpendikulyar chizamiz va 5-nuqtani belgilaymiz. 4-nuqtadan o`nga 4 sm qo`yib 6-nuqtani belgilaymiz. 4-nuqtadan tepaga 4 sm qo`yib 7-nuqtani belgilaymiz.</p> <p>4-nuqtadan bissektrisa 2 sm chiqaramiz va 8-nuqtani belgilaymiz.</p> <p>7,8,6-nuqtalarni oval chiziq bilan chizib olamiz.</p> <p>7-nuqtadan o`nga 3.5 sm qo`yamiz va 9-nuqtani belgilaymiz.</p> <p>9-nuqtadan tepaga perpendikulyar qo`yamiz va 10-nuqtani belgilaymiz. 2-nuqtadan 11-nuqtagacha, 3-nuqtadan 4-nuqtagacha bo`lgan masofani belgilaymiz va 2 sm uzaytirib 12-nuqtani belgilaymiz.</p> <p>2-nuqta bilan 12-nuqtani chizib olamiz.</p> <p>5-nuqtadan bel aylanasining <math>1\frac{1}{2}</math> bo`lagiga 3.5 sm qo`shamiz va 13-nuqta bo`ladi. $29:2+3.5=18$ sm. 1-nuqtadan pastga 12 yoki 14 sm tushirib 14-nuqtani belgilaymiz. 13-nuqtadan chapga cho`ntak ishlanmasiga 3 sm qo`yamiz va 15 nuqta bo`ladi.</p> <p>14-nuqtadan chapga cho`ntak ishlanmasiga 3 sm qo`yamiz 16-nuqta bo`ladi. Dazmol chizig`i 4-nuqtadan 3-nuqtagacha bo`lgan masofani 2 ga bo`lamiz va 17-nuqta bo`ladi. 17-nuqtadan vertikal chiziq chizib 18-nuqta, 19-nuqta bo`ladi.</p> <p>18-nuqtadan o`nga 2 sm qo`yib 20-nuqta bo`ladi. Tahlamauzun 6-7 sm.
2.2. O`g`il bolalar kalta shimi ort bo`lagi konstruktsiya chizmasi	qalam, qaychi, o`chirg`ich	B-rasm	6-nuqtadan bo`ksa aylanasining $1\frac{1}{4}$ bo`lagidan minus 2 sm 21-nuqta bo`ladi. $32:4-2=6$ sm

			2-nuqtadan pastga 1 sm 22-nuqta bo`ladi.</p> <p>6-nuqta bilan 22-nuqtani chizib olamiz.</p> <p>2-nuqtadan 12-nuqtagacha bo`lgan chiziqni 4 sm uzaytiramiz va 23-nuqtani belgilaymiz. 5-nuqtadan chapga 4 sm olamiz va 24-nuqtani qo`yamiz.</p> <p>24-nuqta bilan 7-nuqtani 2 ga bo`lib 26-nuqtani belgilaymiz. 26-nuqtadan 0.5 sm tepaga chiqarib, 27-nuqtani belgilaymiz. 24-nuqta bel aylanasining $1\frac{1}{2}$ bo`lagiga 5.5 sm qo`shamiz va 28-nuqta bo`ladi.  <math>29:2+5.5=20</math> sm</p> <p>2-nuqtadan 29-nuqtagacha 3 sm bo`ladi. 28-nuqtadan pastga 12 yoki 14 sm tushirib 30-nuqtani qo`yamiz va 31-nuqta bo`ladi. 31-nuqtadan pastga 7 sm tushiramiz va 32-nuqtani belgilaymiz. 31-nuqtadan o`nga va chapga 1.5 sm olinadi va 33-nuqta, 34-nuqta qo`yiladi.
--	--	--	---

